

UNIVERSITETET I BERGEN

Ørkenpatruljen

Transjordan og beduinene

Odd Joachim Hollekim

Forord

"Ørkenpatruljen" er resultatet av flere års fascinasjon for historien om Jordan. Helt fra jeg tok et fag om emnet ved The American University in Cairo i 2005 har jeg hatt en levende interesse for historien om Transjordan, som landet het fram til 1949. I arbeidet med oppgaven har jeg bygget opp en stor samling med litteratur rundt temaet. Det er en fascinerende historie om et lands tilblivelse og turbulente første år befolket med et fargerikt og eksentrisk persongalleri. Selv om ikke alt har vært like relevant for denne teksten, har arbeidet med å lese gjennom materialet vært en av de største gledene med å skrive denne oppgaven. I litteraturen omkring et land som jeg har hørt beskrevet som "det kjedeligste landet i Midtøsten", har jeg funnet det stikk motsatte, et land fullt av mysterier og eventyr.

Jeg ønsker å takke Dr Michael Reimer ved AUC for å ha vekket min interesse for temaet og sådd kimen til det som med tid og stunder ble en masteroppgave. Professor Michael Fischbach ved Randolph-Macon college i USA har bidratt med kilder og et godt utgangspunkt for videre forskning. Videre ønsker jeg å takke min gode venn og tidligere kollega i Sjøforsvaret, orlogskaptein Tor Ivar Strømmen for fagmilitære innspill og engasjerte diskusjoner rundt temaet. En stor takk også til min veileder, professor Knut Vikør. Hans oppmuntrende kritikk og grundige tilbakemeldinger har vært uvurderlig for arbeidet med oppgaven.

Til slutt en ekstra takk til min samboer Monika Solvig for hennes tålmodighet og støtte. Hun har lest korrektur og gitt innspill til oppgaven fra en ikke-historikers synspunkt. Det har bidratt til en bedre oppgave.

Bergen, 28. april 2009.

English summary of the text

The essay concerns itself with the progress of the Bedouin integration into the state of Transjordan from the conception of Transjordan in the early 1920s until the advent of the Second World War. This differed substantially from the process in the neighbouring countries. Whereas the Bedouins of for example Iraq was reduced to political impotency and marginalization the Bedouins of Transjordan became an important part of the state apparatus and achieved a high degree of both political and cultural power in the new modern state. After the historical background the first attempts to project state control into the desert are detailed, and the reasons this failed.

In order to stop the Bedouin raids across the borders and to make another attempt at state control of the desert Major John Glubb was invited to the country in 1930 and given the task. He stopped the raids within two years by recruiting the Bedouins into the army and giving them the task of policing themselves. He achieved this by a combination of “stick and carrot”, modelled on Sir Robert Sandeman’s methods from policing north-western India in the late 19th century.

The text concludes that Glubb intentionally tried to empower the Bedouin in order for them to secure the foundations of the kingdom and become a counter-weight to the interest of the population in the settled areas of the country. He achieved this by making the Bedouin the core part of the military by offering them the army as an alternative to raiding. In addition to this, the relative weakness of the British in Transjordan at the time made it necessary for them to co-opt the tribes instead of coercing them. This enabled the tribes to build a powerful political platform, from which they still dominate Jordanian politics today.

The sources used are mainly British, from the National Archives in London and from books, articles and memoirs written by the participants, especially books written by John Glubb. Additional sources are previous research into the subject and biographies.

Keywords: Abdullah I, Arab Legion, Bedouin, John Glubb, Ibn Saud, Transjordan.

Innholdsfortegnelse

Introduksjon	4
Kilde, metode og definisjoner	8
Forkortelser, termer og stammer	12
Dramatis Personae	14
Kart	17
Landet øst av Jordan	19
Osmanerne rykker inn	21
Første verdenskrig og det arabiske opprøret	23
Transjordan 1920-1930	27
Beduiner og stammepolitikk	30
Den arabiske legion og TJFF	35
Ørkenpatruljen 1931-33	46
Arven fra India	52
Rekruttering, trening og utrustning	54
Organisering og deployering	60
Plyndringstoktene sitt endelikt	64
Pax Glubb 1933-1939	74
Sult og hungersnøden 1929 til 1936	76
Beduinene blir bønder og sjeikene godseiere	81
En permanent tilstedeværelse i ørken	83
Lov og rett i ørkenen	86
Epilog - Tiden etter 1939	90
Konklusjon	94
Bibliografi	97

Introduksjon

Transjordan kan regnes blant de yngste og de mest stabile landene i Midtøsten. I en region preget av hyppige regimeskifter, kupp og revolusjon, har den samme kongefamilien, Hashemittene, regjert i Jordan siden landet ble grunnlagt i 1921. Det er ikke det samme som å si at landet ikke har hatt sin del av indre og ytre uroligheter. Jordan har i løpet av sine nesten 90 år deltatt i fem kriger, hatt en borgerkrig og et ukjent antall kuppforsøk. En stor del av årsaken til at Hashemittene har klart å beholde tronen, er støtten de har fått fra landets beduinbefolkning. De utgjør ryggraden i hæren, og beduinstammene er blant Hashemittenes mest trofaste støttespillere. Dette er i markant kontrast til tilsvarende land i Midtøsten som for eksempel Irak, hvor beduinstammene har opplevd å bli politisk og økonomisk marginalisert siden første verdenskrig. Beduinstammene i Jordan har fått både militær, økonomisk og politisk makt i landet gjennom nasjonsbyggingsprosessen som startet i 1921. De er ikke bare en respektert del av samfunnet, men selve ideen om det å være en jordaner er bygget på beduinene sin etos, æresbegrep, kultur og myter.

Max Weber definerer en stat som en institusjon med monopol på bruk av legitim vold innenfor et avgrenset territorium. Etter denne definisjonen strakk ikke staten Transjordan sitt territorium utover et begrenset område langs østsiden av Jordanelven før langt ut på 1930-tallet. I de første ti årene av kongedømmet sin eksistens var sentralmakten sin autoritet over ørkenområdene svært begrenset. Stammene i ørkenen anerkjente ikke emir Abdullah, landets første hersker fra Hashemitteslekten, som noe annet enn et symbolsk overhode. De betalte kun symbolske summer i skatt og respekterte ikke de nye grensene som var kommet i ørkenen etter oppdelingen av Det osmanske riket etter første verdenskrig. Dette skapte diplomatisk friksjon med nabostatene, spesielt Saudi-Arabia og fransk Syria. I tillegg var deres indre lojalitet svært usikker, de hadde ingen lojalitetsbånd til emiren.

Hvordan gikk britene og herskeren av den nye staten så frem for å nøytralisere beduinstammene som en trussel mot statsmakten, og hvordan ble stammene sin lojalitet mot regimet bygget opp? I det nye landets ti første år kjempet to parter om makten over beduinene. Den ene var emir Abdullah og kretsen rundt ham som på tradisjonelt vis prøvde å knytte til seg stammelederne sin lojalitet ved hjelp av gaver, storslått gjestfrihet og politisk

støtte.¹ Dette lyktes han med i begynnelsen, men budsjettet hans var for lite til at han klarte å holde på sjeikenes lojalitet i motgangstider. Ressursene strakk ikke til, verken de økonomiske eller de politiske. Han var ikke i stand til å garantere sjeikene mot naturkatastrofer eller beskytte dem mot fiender som Ibn Saud, herskeren over det området som i 1932 skulle bli kongedømmet Saudi Arabia og en tradisjonell fiende av emir Abdullah og hans slekt. Britene på sin side prøvde å underordne de samme stammene ved hjelp av maktbruk når de ikke anerkjente sentralmakten sin autoritet og løfter om beskyttelse når de gjorde det. Som jeg skal komme tilbake til i kapitlet om Transjordan sine første ti år, så mislyktes begge metodene, og i 1930 rådet hungersnød i ørkenen, delvis som en direkte følge av den politikken britene førte mot beduinene. De følte ingen lojalitet eller tilknytning til Transjordan og så på statsmakten generelt og britene spesielt som fiender, mektige fiender som måtte unngås og holdes avstand til. På den annen side var de heller ikke nedkjempet, men fremdeles en faktor som måtte bli tatt hensyn til.

I desember 1930 kom en tidligere major i den britiske hæren, John Bagot Glubb, til Transjordan. Han kom fra Irak der han hadde opparbeidet seg et rykte som ”beduinekspert”, da han hadde hatt stor suksess med å stoppe stammer fra Saudi-Arabia fra å dra på plyndringstokt inn i Irak. Han var invitert til Transjordan for å løse et lignende problem, en oppgave han straks tok fatt på.² Han begynte prosessen med å ikke bare få stammene til å respektere staten, men også å få dem til å gå aktivt inn for å støtte den. Da andre verdenskrig brøt ut mindre enn ti år senere, var beduinstammene blitt selve ryggraden i hæren. De var lojale mot emiren og på vei til å bli hans viktigste støttespillere i Transjordan. Plyndringstokt over grensene hadde stanset for lenge siden, og ”the standard of public security in the desert was soon higher than in most European countries, even including the British Isles” for å bruke major Glubb sine egne ord.³

Selv om dette sannsynligvis er noe overdrevet, er det et faktum at det siste plyndringstoktet over grensen var i juli 1932 og at stammene etter det både sverget lojalitet til emir Abdullah,

---

¹ Robins, Phillip: *A History of Jordan*, Cambridge (Cambridge University Press) 2004, side 42.

² Lunt, James: *The Arab Legion 1923-1957*, London (Constable) 1999, side 29.

³ Robins: *A History of Jordan*, side 42.

betalte skatt og vervet seg som soldater i hæren.⁴ Som nevnt ovenfor ble beduinene etter hvert en dominerende politisk maktfaktor i landet, og beduinene sin kultur og skikker ble selve definisjonen på det å være jordansk. Denne utviklingen sto altså i sterk kontrast til beduinene sin stilling i samfunnet i de omliggende landene, hvor beduinstammene i løpet av mellomkrigstiden ble redusert til en neglisjerbar gruppe uten sosial, politisk og kulturell innflytelse i samfunnet.

Før 1930 var beduinene i Transjordan i samme posisjon som beduinene i nabolandene, mens de ved utbruddet av andre verdenskrig i 1939 var godt på vei til å bli integrert inn i samfunnet som en bidragsyter til og maktfaktor i den nye staten. Hvorfor ble beduinstammene i akkurat Transjordan en integrert og viktig del av samfunnet i motsetning til i nabostatene, og hvordan skjedde dette? Min hypotese er at det skjedde dels som en konsekvens av John Glubb sine metoder og innstilling overfor beduinstammene i landet og dels fordi britenes svake maktposisjon i ørkenen gav stammene større mulighet til å være med og styre sin egen fremtid.

Perioden mellom 1930 og 1939 sammenfaller med tiden John Glubb arbeidet aktivt med beduinene ute i ørkenen, både med å pasifisere dem som en trussel mot staten og med å rekruttere dem inn i hæren. Forvandlingen av beduinene fra opprørere til samfunnets støtter ble selvfølgelig ikke oppnådd av en mann som arbeidet ensom ute i ørkenen og hans metoder og teknikker alene. I 1930 hadde britene lang erfaring med å håndtere krigerske stammer både i og utenfor sitt territorium. Britiske administratorer kunne støtte seg til omfattende kunnskap om temaet både i form av biografier, rapporter og håndbøker.

John Glubb og de andre britiske representantene i landet kunne spesielt benytte seg av erfaringer fra britisk India, noe de også gjorde. Emir Abdullah på sin side nedstammet fra en slekt som i århundrer hadde hersket over Mekka og i Hijaz, landområdet langs vestkysten av Den arabiske halvøy. Abdullah sin familie hadde derfor også lang erfaring med å kontrollere stammer. Han og Glubb fikk et godt forhold og samarbeidet godt, i motsetning til Abdullah sitt forhold til mange av de andre britiske representantene i landet før 1930. Det er hevet over

---

⁴ Young, Peter: *The Arab Legion*, Oxford (Osprey Publishing Limited) 1972, side 112.

enhver tvil at John Glubb spilte en stor rolle i utviklingen av Jordan fra stammesamfunn til moderne nasjon. Hans rolle i nasjonsbyggingen på 1930-tallet bidro ikke bare til at beduinene ble integrert i den nye staten uten bruk av makt og tvang, men la også grunnlaget for den enestående stabiliteten landet har i forhold til sine omland den dag i dag.

Kilde, metode og definisjoner

Oppgaven er utelukkende basert på skriftlige kilder. Både primær- og sekundærkilder er benyttet. Ingen av sekundærkildene tar for seg temaet direkte, men de har vært nyttige for å få status på forskningen på området og for å belyse forskjellige vinklinger og oppfatninger av temaet. En del av sekundærlitteraturen er ensidige hyllester til blant andre emir Abdullah og John Glubb, mens andre er langt mer kritiske. Spesielt beskrivelsen av Glubb sin status i jordansk historie er ofte kontroversiell, og blant annet er Joseph Massad i boken *Colonial Effects* dypt kritisk til Glubb sin betydning i dannelsen av en egen jordansk nasjonalkultur. Han tilkjenner riktignok Glubb en viktig rolle i utviklingen av nasjonalstaten og beduinene sin integrasjon i den, noe mange av de andre verkene innen temaet ikke gjør.

Glubb blir imidlertid tilkjent en ren militær rolle i Mary Wilson sin bok ”*King Abdullah, Britain and the making of Jordan*”, mens emir Abdullah blir fremstilt som en marionett som danser etter britisk pipe uten egne evner eller vilje. Den halvoffisielle historieboken til Kamil Salibi fremstiller Abdullah som en sterk hersker som samlet landet i kraft av sin personlighet. De eksemplene som er nevnt her, danner ytterpunktene i sekundærlitteraturen, men det er bare Massad sin bok som tar opp den rollen militariseringen av beduinene og forvandlingen av dem fra krigere til soldater spilte i utviklingen av Jordan sin nasjonalkultur. Dessverre er det ingen av dem som gir en fullgod forklaring på problemstillingen jeg tok opp i introduksjonen til oppgaven, og om temaet er nevnt, blir det kun bemerket i forbifarten. Sekundærlitteraturen har likevel vært til stor hjelp for å få på plass fakta og historikk, og de har bidratt til å gi et fyllestgjørende bilde av perioden for øvrig.

Det er i stor grad benyttet britiske kilder i denne oppgaven. Storbritannia kontrollerte Jordan i hele perioden teksten tar for seg. Innenriks kom de forskjellige fremstøtene mot beduinene i stand på britisk initiativ og som oftest med britiske aktører. I motsetning til emir Abdullah skrev britene rapporter, analyser og vurderinger av sine aktiviteter. Siden Transjordan var et britisk mandatsområde (Et område Storbritannia styrte over på mandat fra Folkeforbundet), ble også dets utenrikspolitikk tatt hånd om av Storbritannia, og alle diplomatiske initiativ og fremstøt gikk gjennom utenriksdepartementet eller kolonikontoret i London. På dette feltet kommer også rivaliseringen mellom de forskjellige avdelingene i den britiske statsadministrasjonen frem. Utenriksdepartementet, kolonikontoret, India sin visekonge,

flyvåpenet og høykommissæren i Jerusalem hadde ofte svært forskjellige oppfatninger av problemene og hva som måtte gjøres med dem.

Alt dette materialet er nå lagret i det britiske nasjonalarkivet i Kew utenfor London. Det inneholder all tilgjengelig korrespondanse både internt i den britiske administrasjonen i Transjordan, fra de forskjellige avdelingene stasjonert i landet og mellom Transjordan og overordnede instanser i Jerusalem og London. I tillegg inneholder arkivet rapporter fra de forskjellige andre aktørene i regionen, møtereferater og statistikk. Dette er et arkiv som har høy grad av troverdighet og har vist seg å presentere et mer nyansert og nøkternt bilde enn bøkene skrevet om temaet i ettertid. Alt materiale er siden den gang nedgradert og arkivert i Kew, og det er ingenting som tilsier at det finnes offisielt britisk materiale som ikke er tilgjengelig i nasjonalarkivet. Foruten dette materialet har jeg også sett på Storbritannia sine årlige rapporter til Folkeforbundet. Offisielt var Transjordan et område Storbritannia hadde mandat fra Folkeforbundet til å beskytte og utvikle, og hvert år la de fram en rapport over det siste årets hendelser i landet. Utenriksdepartementet sine kopier av rapportene er lagret i Universitet i Oslo sitt bibliotek, og de har vært en viktig kilde til tallmateriale og faktaopplysninger.

Jeg har også sett på bøker, dagbøker og selvbiografier skrevet av de forskjellige aktørene i området på den tiden og spesielt bøker skrevet av John Glubb. Han var en svært produktiv forfatter, og gjennom hans bøker har jeg kunnet danne meg et bilde av ikke bare hvordan han skildrer begivenhetene, men også av hans mentalitet og innstilling overfor de forskjellige gruppene i landet og Det britiske imperiet for øvrig. Han var en livslang forsvarer av Det britiske imperiet, og bøkene hans bærer naturlig nok også preg av dette. Selv om britene iblant gjør feil, er motivene deres alltid edle, og det er med sorg han beskriver Storbritannia sin kollaps som stormakt i Midtøsten. Han tillegger denne kollapsen misforståtte motiver og sammenligner araberne med tenåringer som gjør opprør mot sine foreldre. I tillegg var han dypt skeptisk til dannelsen av staten Israel, noe han mente både lå til grunn for den urolige situasjonen i Midtøsten generelt og politisk uro i Jordan spesielt.

Flere av de andre britiske aktørene i Transjordan på den tiden skrev i ettertid også bøker om sine opplevelser. Blant andre har Alec Kirkbride skrevet en fargerik biografi om sine år som diplomat i Midtøsten og Transjordan. Der Glubb sine bøker kan deles i analytiske verk om Midtøsten og biografiske bøker om sine opplevelser i Midtøsten, er alle bøkene skrevet av andre enten selvbiografiske eller om Glubb. De er også skrevet av tidligere diplomater og offiserer og ikke av historikere. Dette bærer bøkene preg av. Beskrivelser av hendelser og personer er gitt mye plass på bekostning av analyser og bakgrunnsstoff, og tyngden ligger på hva som skjedde og ikke på hvorfor hendelser fant sted.

Generelt kan en si at bøkene som er skrevet av både Glubb og andre britiske aktører i området, bærer preg av at de skal tjene til forsvar for egne handlinger og videre handlingene til britiske myndigheter generelt. Satt i sammenheng med den britiske staten sitt arkivmateriale fra perioden og det som er gjort av moderne forskning på området, er det mulig å danne seg et bilde av hva som skjedde, hvorfor det skjedde og hvem som lot det skje. I tillegg har jeg støttet meg til bøker skrevet om de forskjellige aktørene, både av forskere og personer som har vært i direkte kontakt med de primære aktørene i Transjordan på denne tiden.

Det eksisterer forholdsvis lite kildemateriale for perioden Glubb arbeidet direkte opp mot beduinstammene ute i ørkenen. Det materialet som finnes, kan deles opp i to; bøker skrevet av Glubb i ettertid og rapporter han sendte til hovedkvarteret i Amman. Bøkene bærer som tidligere nevnt, preg av forfatterens innstilling og forutinntatte holdninger og kan i liten grad korreleres med andre kilder enn hans egne rapporter. Disse er til gjengjeld langt mer informative og kan derfor brukes som et tidskorrektiv. Rapportene er skrevet der og da, mens bøkene er skrevet i ettertid. Gjennom å sammenligne de to kan vi se om han endrer fremstillingen og om han tilpasser seg et annet publikum. På denne måten kan vi danne oss et bilde av korrektheten i fremstillingene hans og få en pekepinn på hvilke hendelser som Glubb anså for å være kontroversielle. Glubb var en svært ordrik rapportskriver, og i tillegg til faste rutiner som for eksempel månedlige situasjonsrapporter, sendte han også inn en strøm av forslag, drøftinger, planer og analyser, både relevante for hans tjeneste i ørkenen og mindre relevante temaer (som f.eks. analyser av situasjonen i Palestina). Rapportene gir inntrykk av

en rastløs og uhyre produktiv personlighet. De er nøyaktige (så langt som det er mulig å sjekke fakta, stemmer de), presise i språkbruken og klare i formen.

Forkortelser, termer og stammer

'Adwan: Bofast stamme i Transjordan. Gikk til opprør mot emir Abdullah i 1923 på grunn av hans favorisering av beduinstammene. Opprøret ble raskt slått ned av britene, og i ettertid brukt som en av årsakene til nødvendigheten av å redusere Abdullah sin kontroll over Transjordan i 1924.

BCB: Bedouin Control Board. Etterfølgeren til Department of Tribal Affairs, som ble oppløst i 1924. BCB skulle kontrollere og ha overoppsyn med beduinstammene.

Beni Sakhr: Beduinstamme nord i Transjordans ørken, og etter Huwaitatstammen den største og mektigste beduinstammen i landet. Beni Sakhr hadde store jordeiendommer og var semi-bofast, og som en konsekvens av det og sin geografiske plassering nær Amman var de nært knyttet opp til emir Abdullah.

Den arabiske legion: Transjordan sin hær. Opprettet i 1920 for å patruljere og være en politistyrke i det britiske mandatsområdet øst for elven Jordan. Da Transjordan ble opprettet i 1924, ble denne styrken overført til Transjordan. Besto av en militær og en sivil del med politi, fengselsvesen og tollvesen. Frederick Peake var sjef fra 1920 til 1939, da John Glubb overtok kommandoen.

Hashemittene: Arabisk stamme, opprinnelig fra Hijaz, som nedstammer fra profeten Muhammed sin slekt. De har tradisjonelt vært herskerne over Hijaz siden det tiende århundre fram til området ble erobret av Ibn Saud i 1926. I dag er de kongeslekten i Jordan og har tidligere hersket over Hijaz, Syria og Irak.

Hijaz: Landområdet langs kysten på vestsiden av den arabiske halvøy. De muslimske hellige byene Mekka og Medina ligger her. Hashemittenes tradisjonelle hjemtrakter.

Huwaitat: Den største beduinstammekonfederasjonen i det sørlige Transjordan. På grunn av sin geografiske plassering var denne stammen svært utsatt for Ikhwanraid fra Nejd i dagens Saudi-Arabia

Ikhwan: Krigermilits i Saudi-Arabia. Fanatiske wahhabister som slåss for å spre sin militante versjon av Islam. Oppfattet alle andre, også andre muslimer, som kjettere og dermed fritt vilt. Kjent for sin brutalitet, uforsonlige holdning til andre og raske angrep. Ibn Saud bygde opp en styrke av beduiner som var fanatiske tilhengere av wahhabismen, og han brukte brukte dem aktivt i kampen mot Hashemittene om kontroll over Hijaz og på større plyndringstokt inn i Transjordan. I 1926 gjorde de opprør mot Ibn Saud sin kontroll blant annet fordi han nektet dem å raide inn i Irak. Ikhwanstammen ble knust av Ibn Saud i 1930.

RAF: Royal Air Force, det britiske luftforsvaret. De hadde i hele perioden en base utenfor Amman og fløy hyppige patroljetokter over ørkenen. Basen ble forsvart av en liten avdeling med soldater og panserbiler, og det er denne avdelingen som stoppet det siste store Ikhwanangrepet i 1924. I mellomkrigstiden forsøkte Storbritannia å redusere forsvarsutgiftene sine blant annet ved å basere kontrollen av kolonier på flyvåpen og ikke store hæravdelinger.

TJFF: Transjordan Frontier Force. En rent militær styrke som var underlagt den britiske høykommissæren i Jerusalem. Besto hovedsakelig av soldater fra Palestina, Storbritannia og Egypt. Godt utrustet og trent som en regulær infanteriavdeling i den britiske hæren. Hadde ansvaret for å patroljere grensene til Transjordan og hindre stammer på plyndringstokt i å krysse grensen.

Ørkenpatruljen: Politistyrke opprettet av John Glubb i 1931 for å patroljere og pasifisere ørkenområdene i Transjordan. Rekrutterte kun beduiner og ble kjernen av det som senere skulle bli Jordan sin hær.

Dramatis Personae

Emir Abdullah og John Glubb i 1940-årene⁵

Antallet personer i denne teksten er stort, og det kan være vanskelig å skille de forskjellige aktørene fra hverandre. De vil bli presentert etter hvert som de dukker opp i selve teksten, men jeg gir her en oversikt.

Abdullah I (1882-1951): Sønn av kong Hussein av Hijaz. En av lederne for det arabiske opprøret mot tyrkerne under første verdenskrig. Emir av Transjordan fra 1924-1946, konge av Jordan fram til sin død i 1951. Ble skutt under et attentat da han besøkte Klippedomen i Jerusalem, sannsynligvis fordi han ble oppfattet å ha pro-israelske sympatier.

Cox, Sir Henry Fortnam (1880-1953): Britisk diplomat. Storbritannia sin representant i Transjordan fra 1924 til 1939. Brakt inn for å rydde opp i økonomisk rot og for å holde

---

⁵ © Life Magazine.

kontrollen over Abdullah sin pengebruk og konspirasjonstrang. Hadde derfor et kjøligere og mer distansert forhold til Abdullah enn sin forgjenger St. John Philby.

Faisal ibn Hussein (1883-1933): Sønn av kong Hussein og en av lederne for det arabiske opprøret under første verdenskrig. Ble konge av Syria i 1920, men ble styrtet av franske tropper samme året. Representerte sin far ved fredskonferansen i Versailles i 1919 sammen med T. E. Lawrence ("Lawrence av Arabia"). I 1921 ble han konge av Irak og var det fram til sin død i 1933.

Glubb, John Bagot (1897-1986): Britisk offiser, kjent i Jordan som "Glubb Pasha". Glubb grunnla Ørkenpatruljen og overtok kommandoen over Den arabiske legion etter Frederick Peake i 1939. Arkitekten bak den beduinpolitikken til Transjordan som ble ført fra han ankom landet i 1930 til han forlot det 26 år senere. Ledet Den arabiske legion under andre verdenskrig og i krigen mot Israel i 1948. Han var sjef for Jordan sine væpnede styrker til han ble avsatt av daværende kong Hussein i 1956. Fortsatte resten av livet med å skrive bøker og dra på foredragsturneer. En livslang forsvarer av det britiske imperiet og hashemittisk styre i Jordan.

Hussein ibn Ali (1854-1931): Hersker av Medina, senere konge av Hijaz. Hashemittenes leder, arabisk aristokrat og politiker. Slekten hans nedstammet fra profeten Muhammed og var de tradisjonelle herskerne over de hellige byene Mekka og Medina. Lederen for det arabiske opprøret mot tyrkerne under første verdenskrig og ble lovet herredømmet over den arabiske verden som belønning. Isteden ble han konge over Hijaz, og hans sønner Faisal og Abdullah konger over henholdsvis Irak og Transjordan. Hijaz ble erobret av Ibn Saud i 1926, og Hussein ble tvunget i eksil. Han døde i Amman i 1931 og ble begravet i klippedomen i Jerusalem.

Ibn Saud (1876-1953) Øverste leder av Saudslekten og samlet i løpet av 1920-tallet det meste av den arabiske halvøy til ett rike. Livslang fiende av Hashemittene og erobret Hijaz fra dem i 1926. Opprettet kongedømmet Saudi-Arabia samme år. Ibn Saud lå i strid med Ikhwan mellom 1926 og 1930 om makten i landet, en kamp som førte til at Ikhwan presset mot grensene til nabolandet Irak.

Kirkbride, Alec S. (1897-1978): Britisk diplomat. Storbritannia sin representant i Transjordan fra 1939 til 1951. Var også i landet fra 1920 til 1921 som distriktsansvarlig for Ma'an.

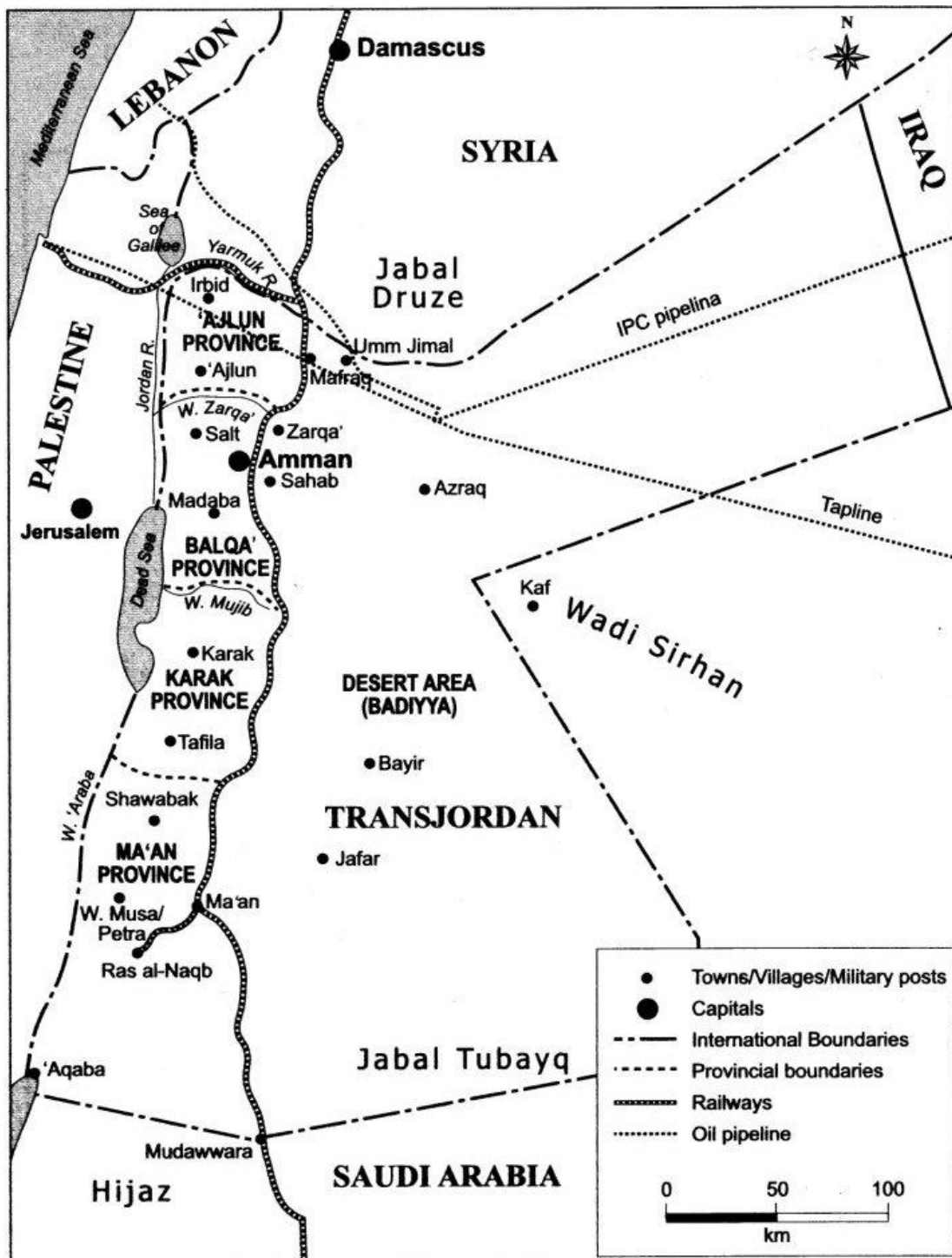
Peake, Frederick (1886-1970): Britisk offiser. Sjef for Den arabiske legion fra den ble grunnlagt i 1920 til han gikk av med pensjon i 1939. Også kjent som "Peake Pasha". Sterkt mistroisk til å benytte beduiner som soldater, og foruten beduinene i Ørkenpatruljen, ble ingen beduiner rekruttert til legionen mens han hadde kommandoen over den.

Shaker ibn Zaid: Abdullah sin fetter og en av hans nærmeste politiske allierte. Abdullah sin forlengede arm i ørkenen og han som hadde ansvaret for å pleie forholdet til beduinsjeikene i Transjordan. Sjef for Bedouin Control Board fram til sin død i 1934.

St. John Philby, Harry (1885-1960): Britisk diplomat og etterretningsagent. Storbritannia sin representant i Transjordan fra 1921 til 1924. Han var også ansvarlig for all etterretningsvirksomhet i Palestina, Transjordan og Irak tidlig i 1920-årene. Han ble senere en viktig rådgiver for Ibn Saud.

Kart

Kartene viser Transjordan og Midtøsten i mellomkrigstiden. ”Tapline” og ”IPC pipeline” på det første kartet er to oljerørledninger som ble bygget mellom Irak og Palestina/Libanon i løpet av 1930-tallet.

6

⁶ Gjentegnet fra original.

7

⁷ Wilson, Mary C.: *King Abdullah, Britain and the Making of Jordan*, Cambridge (Cambridge University Press) 1987, kart nummer to.

Landet øst av Jordan

Ørkenområde i Transjordan ca 1949⁸

Dagens Jordan er med unntak av mindre grensejusteringer, det samme området som emiratet Transjordan opprettet i 1921. Grensen til Jordan ble justert i 1925 og 1965, hovedsakelig i sør og øst mot Saudi-Arabia. Landet er rundt 380 kilometer fra nord til sør og 330 kilometer på det bredeste. Ca 900 kilometer av grensen til Transjordan gikk på midten av 1930-tallet ute i ørkenen. I dag er tallet noe annerledes på grunn av kultivering og de tidligere nevnte justeringene av grensene. Klimaet er tørt og varmt, med de våteste månedene mellom november og mars. Landet har per i dag et flateareal på 89 342 km², og før andre verdenskrig ble det anslått at bare omtrent 5 % av dette var fruktbart land. Dette er hovedsakelig Jordandalen som går langs Jordanelven fra grensen i nord til Dødehavet i sør.⁹

Befolkningen var i 1924 på ca 100 000, fordelt mellom bofaste bønder, noen bybeboere og nomadiske beduinster.¹⁰ Hovedsakelig var befolkningen fordelt mellom arabere, tjetsjenere, tsjerkessere og beduiner, samt noen få tyrkere og grekere. Tjetsjenerne og

---

⁸ © Life Magazine

⁹ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1935, side 273.

¹⁰ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1924, side 65.

tsjerkasserne ble flyttet hit fra Kaukasus av osmanerne i løpet av siste halvdel av det nittende århundre som en konsekvens av de mange krigene mot Russland som ble utkjempet i deres hjemtrakter. I løpet av perioden fram mot andre verdenskrig økte befolkningstallet til ca 320 000 i 1935, gjennom en kombinasjon av folkevekst og innvandring.¹¹ Denne økningen er dels grunnet bedre rutiner for folketelling, dels innvandring og dels at landet fikk noen flere landområder i løpet av perioden, blant annet havnebyen Akaba i sør. Andelen av beduiner er usikkert, men ble i 1929 anslått til å være 50 000 av 300 000.¹² Etter de forskjellige krigene i andre halvdel av 1900-tallet fikk landet en stor andel palestinere i sin befolkning, og de utgjør i dag ca 60 % av befolkningen. Dagens Jordan har en estimert befolkning på 6 198 677.¹³

I før-romersk tid var byen Petra i dagens Jordan et viktig handelsknutepunkt mellom øst og vest, og opp gjennom tidene har Jordan vært en viktig transittrute for karavaner mellom Midtøsten og India og videre til Silkeveien til Kina. Petra ble med tiden utkonkurrert som handelsby av Damaskus og Aleppo, og Jordan mistet mye av sin betydning. Området ble erobret av keiser Trajan i 106 e.kr, og lagt inn under det romerske keiserriket som provinsen Arabia. Fra romersk tid og fram til osmanerne etablerte en sterkere statlig kontroll i andre halvdel av det nittende århundre var området et utkantstrøk uten strategisk betydning, men formelt underlagt Det bysantinske riket. Dets viktigste funksjon var som transittområde mellom Syria i nord og Hijaz i sør. Pilegrimskaravaner dro sørover fra Damaskus ned langs Jordanelven og videre til Mekka og Medina. I 1900 ble det bygget en jernbane fra Damaskus til Medina, og den danner det tradisjonelle skillet mellom det fruktbare landet vest for jernbanen og ørkenen i øst.

---

¹¹ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1935, side 274.

¹² Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1929, side 138.

¹³ CIA World Factbook <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/jo.html>, 17. Februar 2009.

Osmanerne rykker inn

På slutten av attenhundretallet var Det Osmanske riket under sterkt press og hadde mistet mange av sine tidligere områder. Det ble derfor viktig å utvide og styrke kontrollen i områdene de hadde igjen, ikke minst ville dette innebære utbygging av et mer effektivt skatteinnkrevningssystem. Før denne perioden hadde osmansk kontroll over området vært sporadisk og heller fraværende. Transjordan var administrert fra Damaskus og lå innfor provinsen Syria. Pilegrimsruten mellom Damaskus og Mekka gikk langs østsiden av Jordanelven, og den lokale osmanske administratoren hadde tidligere hatt som viktigste oppgave å sørge for at den årlige pilegrimsferden gikk uten større problemer. Dette innebar å hindre nomadestammene i området fra å angripe og plyndre karavanene og å presse de for beskyttelsespenger. Den osmanske hæren var ute av stand til å etablere effektiv militær kontroll ute i ørkenen, og beduinene ble derfor stort sett betalt for å holde seg i ro når pilegrimskaravanene kom.

Den samme beskyttelsen gjaldt ikke for de stedfaste bøndene i landet, og de var ofte tvunget til å betale ”skatt” (beskyttelsespenger) i form av penger eller varer til lokale nomadestammer. Da osmanerne bestemte seg for å utvide kontrollen sin over området, bygget de opp en sterkere lokal administrasjon. For første gang i nyere tid fikk befolkningen føle hvordan det var å leve under statlig kontroll. Skatter og avgifter som toll, dokumentavgift og så videre ble krevd inn. Til gjengjeld fikk befolkningen beskyttelse mot nomadestammene, forbedringer i den lokale infrastrukturen og lettere tilgang på markeder i Palestina og andre deler av det osmanske riket. Som tidligere nevnt ble det også bygget en jernbane mellom Damaskus og Medina i 1908 for å gjøre det lettere for pilegrimer å reise mellom Syria og Hijaz. En annen og kanskje viktigere rolle for jernbanen, var å utvide osmansk kontroll over de hellige byene Mekka og Medina.¹⁴

Ved å bruke jernbanen til å frakte tropper kunne osmanske soldater forflyttes fra Damaskus til Medina på 12 timer. På vei sørover fra Damaskus gikk banene gjennom det som senere skulle bli Transjordan, og det ble en prioritert oppgave for osmanske myndigheter å beskytte den

---

¹⁴ Wilson: *King Abdullah, Britain and the Making of Jordan*, side 22.

mot angrep fra beduinene. Siden beduinene ofte stjal svillene fra sporet for å bruke dem som brensel ble tresvillene langs enkelte strekninger byttet ut med jernsviller, noe som på sin side førte til at beduinene stjal sviller for å selge dem. Jernbanen sin strategiske betydning førte til at osmansk kontroll over Transjordan ble styrket ytterligere, noe som hovedsakelig fikk betydning for de stedfaste befolkningsgruppene i landet.¹⁵

Osmanerne var som tidligere nevnt, ute av stand til å effektivt projisere makt inn i ørkenen, og kunne derfor ikke tvinge nomadene til å gjøre noe de ikke ville. Militære straffeekspedisjoner som ble sendt inn i ørkenen etter stammer som angrep bøndene, var selv sårbare for angrep fra nomadene. De ble angrepet og forsyningslinjene deres tilbake til basen ble ofte kuttet, noe som reduserte aksjonsradiusen til militære styrker ytterligere. Osmanerne var derfor avhengige av å fortsette den tradisjonelle betalingen til stammene for å la være å skape problemer i bebygde strøk eller å angripe jernbanen. Problemet var at infanteriet og kavaleriet i forhold til beduinene bare kunne bevege seg med lav hastighet gjennom ørkenen, og de var avhengige av trygge forsyningslinjer tilbake til eget territorium. Fram til motorisert transport ble allment tilgjengelig for militære styrker var tropper avhengig av dyr for å transportere forsyninger. Dyrene konsumerte også vann og mat, noe som betydde at en troppeavdeling ikke bare måtte frakte med seg forsyninger til soldatene, men også til dyrene som fraktet forsyningene. Problemet ble enda større dersom man brukte kavaleri istedenfor infanteri. Hestene til soldatene trengte også vann og mat, og forsyningsproblemet ble enda større. Kavaleriavdelinger var heller ikke i stand til å ta igjen nomadestammer på grunn av sin manglede kjennskap til ørkenen. De var avhengig av lokale kjentmenn til å lede dem fra oase til oase og fram til nomadene sine beitemarker. På dette viset kunne osmanske tropper beskytte stedfaste bønder, jordbruksområder, byer og landsbyer mot angrep fra beduinene, men de kunne ikke forfølge beduinene inn i ørkenen og var ute av stand til å hindre dem fra å angripe igjen.¹⁶

---

¹⁵ Wilson: *King Abdullah, Britain and the making of Jordan*, side 22.

¹⁶ Glubb, John Bagot: *Britain and the Arabs – A Study of fifty years, 1908 to 1958*, London (Hodder & Stoughton Limited) 1959, side 169.

Første verdenskrig og det arabiske opprøret

Allerede før første verdenskrig brøt ut i 1914 var det spenninger mellom sharif Hussein ibn Ali, herskeren over Mekka, og den osmanske administrasjonen i Konstantinopel. "Sharif" er en tittel som betyr etterkommer av profeten, og Hussein sin familie hadde kontrollert Mekka i generasjoner selv om de sverget formell lojalitet til sultanen. Nå ønsket osmanerne sterkere kontroll over området, inntektene fra pilegrimsferdene og prestisjen som kontroll over Mekka gav. Hussein på sin side var dypt skeptisk til økt osmansk innblanding, særlig siden han allerede hadde et stormfullt forhold til hoffet i Konstantinopel. Han fryktet blant annet dersom jernbanen fra Damaskus til Medina ble forlenget til Mekka, ville det underminere hans egen autoritet og kontroll over byen. Allerede før krigen fikk han sin sønn Abdullah til å kontakte britiske representanter i Kairo for å høre om de var villige til å støtte et arabisk opprør mot osmanerne i Hijaz. Den gangen ble svaret nei, da britene ikke ønsket å svekke Det osmanske riket ytterligere.¹⁷

Da Det osmanske riket gikk til krig på tysk side i 1914, nølte derfor Hussein med å mobilisere til støtte for sultanen. I stedet for spurte han på nytt britene om støtte til fordel for et arabisk opprør mot osmanerne. Denne gangen var responsen positiv, og i en rekke brev ble det forhandlet frem en avtale. I løpet av forhandlingene ble han forespeilet britisk støtte til et storarabisk kongerike som belønning etter krigen, dog uten å definere grensene for dette riket nærmere. Osmanerne forsøkte også å overtale Hussein til å gå med på deres side, men de kunne ikke gi løfter om belønning som kunne måle seg med det britene kunne tilby.

På det grunnlaget gikk Hussein i 1916 til opprør mot Det osmanske riket.¹⁸ Han fikk med seg lokale nomadestammer og begynte med å prøve å tvinge osmanerne ut av Hijaz. To av hans sønner, Abdullah og Faisal var blant lederne sammen med britiske rådgivere som f.eks. Thomas Edward Lawrence, senere kjent som "Lawrence of Arabia". Hussein sine stammekrigere startet en geriljakrig mot osmanerne og rykket nordover fra Mekka mot Damaskus langs Hejaz-jernbanen. Denne formen for asymmetrisk krigføring var på ingen måte ny, men kombinert med framrykkingen til den britiske hæren var den svært effektiv.¹⁹

---

¹⁷ Wilson: *King Abdullah, Britain and the making of Jordan*, side 22

¹⁸ Salibi, Kamal: *The modern history of Jordan*, London (I.B.Taurus & Co Ltd) 1993, side 34.

¹⁹ Glubb: *Britain and the Arabs*, side 89.

Det osmanske riket måtte bruke store ressurser på å beskytte jernbanen og strategisk viktige steder mot arabiske angrep, ressurser som langt oversteg de britiske utgiftene til Hussein og bidro til at den osmanske fronten mot britene ble svekket.²⁰ Etter hvert som krigslykken snudde til briterens fordel, gikk flere og flere av beduinstammene over på Hussein sin side, blant annet Huwaitatstammen.²¹ I september 1918 trakk den osmanske hæren seg ut av området som senere skulle bli Transjordan.²² I 1918 nådde de fram til Damaskus og gikk inn i byen sammen med britiske tropper. Faisal erklærte seg for konge av Syria i 1918, men ble etter kort tid styrtet av Frankrike som tok kontroll over Syria som et fransk mandatsområde.²³ Faisal fikk av Kairokonferansen i 1921 tilbud om å bli konge av Irak som et plaster på såret, og hans bror Abdullah ble samme år emir av Transjordan. I perioden fra osmanerne mistet kontrollen over området til Abdullah ble emir, var landet øst av Jordan først formelt underlagt Syria, så britisk kontroll, men i realiteten var området mer eller mindre autonomt.²⁴ Hussein selv erklærte seg som konge av Hijaz i 1917 uten å få internasjonal anerkjennelse for kravet sitt. Etter at Tyrkia avsatte kalifen i 1924 erklærte han seg også som Kalif, igjen uten å få internasjonal støtte. I 1924 invaderte og erobret Ibn Saud Hijaz og tvang Hussein i eksil.

---

²⁰Glubb: *Britain and the Arabs*, side 88.

²¹Salibi: *The Modern History of Jordan*, side 41.

²²Rogan, Eugene L: *Frontiers of the State in the Late Ottoman Empire – Transjordan, 1850-1921*, Cambridge (Cambridge University Press) 1999, side 240.

²³Kirkbride, Alec Sean: *A Crackle of Thorns*, London (John Murray) 1956, side 19.

²⁴Glubb: *Britain and the Arabs*, side 163.

Tiden etter første verdenskrig

Etter første verdenskrig og oppdelingen av Det osmanske riket ble den grønne stripen øst for Jordanelven en del av den nye britiske administrasjonen i Palestina. Regionen var på dette tidspunktet uten noen form for statlig styring, og i fravær av osmansk administrasjon hadde samfunnet gått tilbake til slik det var organisert før det osmanske riket tok kontroll over området. Stammene og de forskjellige sjeikene regjerte seg imellom, og det var ingen form for kontroll eller autoritet over stammeneivå. Enhver form for fordeling av beiterettigheter, allianser, lov og rett og mekling av konflikter ble gjort i tråd med tradisjonell sedvane. Dette skulle snart vise seg å være utilstrekkelig for å dekke behovene til befolkningen i området, og lokale administrasjoner begynte snart å vokse frem.

Perioden under osmansk kontroll på slutten av 1800-tallet og begynnelsen av 1900-tallet la grunnen for den senere etableringen av en stat i 1921. Befolkningen, i det minste den stedfaste delen av befolkningen, ble vant med statlig autoritet over de tradisjonelle stammestrukturene. De fikk oppleve fordelene med statlig kontroll og at en stat kunne gi og ikke bare ta. Bøndene opplevde at gjennom å betale skatt til staten, fikk de beskyttelse mot raid og utpressing fra nomadestammene i ørkenen, samt regulering av pris, mål og vekt på de lokale markedene. Landmålingsprogrammet som osmanene hadde satt i gang, bidro også til å skape tryggere forhold for både små og større landeiere. Spesielt beskyttelsen som staten gav stedfaste bønder mot nomadene, var noe som ble satt pris på. Befolkningen var således ikke imot enhver form for statlig autoritet selv om dette nok bare gjaldt de stedfaste i den fruktbare delen av landet.²⁵

I mellomperioden mellom det osmanske riket sin kollaps etter første verdenskrig og etableringen av emiratet Transjordan i 1921 dannet lokale ledere flere administrasjoner rundt om i landet som forsøkte å opprettholde tidligere statlige oppgaver som skatteinnkreving, vedlikehold av infrastruktur, politi og så videre. I noen tilfeller samarbeidet de med britiske agenter som var sendt ut fra høykommisæreren i Jerusalem for å administrere områdene, i andre ble den lokale britiske agenten tilsidesatt og redusert til en perifer rolle. De lokale administrasjonene bygget på det som var igjen av den tidligere osmanske

---

²⁵ Robins, Philip: *A History of Jordan*, Cambridge (Cambridge University Press) 2004, side 4.

administrasjonsstrukturen, og i mange tilfeller var det de samme personene som satt i de samme stillingene, men nå uten noen form for effektiv overliggende statsstruktur. Formelt lå området under britisk kontroll fra Jerusalem og var en del av mandatsområdet Palestina. I praksis var de imidlertid mer eller mindre selvstyrt da svært få ressurser ble satt av for å etablere kontroll over området. De britiske myndighetene i Jerusalem oppnevnte agenter som fikk i oppdrag å administrere landet fordelt på tre områder langs østsiden av Jordanelven. De var nødt til å basere seg på å bruke lokale ressurser, sin egen personlighet og det at ingen av de forskjellige lokale fraksjonene var interessert i å irritere det britiske imperiet for mye.²⁶ De visste at mandatsmakten ikke ønsket å gå inn i landet og ta over, men samtidig kunne den bli nødt til det dersom det ble for mye lokal uro.

Det var derfor ingen opprør eller større konflikter innad i området, og til en viss grad var landet derfor rolig. Men siden ingen i den lokale administrasjonen klarte å konsolidere makten sin, ble de snart redusert til et administrativt verktøy for den ledende sjeiken i området, og følgelig var det ingen koordinering dem imellom utover det som var i den enkelte sjeik sin interesse. Den britiske administrasjonen i Palestina innså at dette systemet ikke var tilstrekkelig, for de ikke hadde noen kontroll over stammene, og spesielt var det store problemer med grenseoverskridelser mot fransk Syria. Problemet var bare at det ikke var ressurser tilgjengelig for å opprette en fullstendig britisk administrasjon av landet. Dermed fant Abdullah da han rykket inn i Transjordan i 1920, et område med eksisterende lokale administrasjonsstrukturer, en stedfast befolkning som hadde erfaring med statlig styre og et administrativt tomrom over distriktsnivå og under den britiske høykommissæren i Jerusalem.²⁷ Både lokale ledere og britene så Abdullah som en mann som kunne fylle dette tomrommet og etablere den stabiliteten i landet som var nødvendig. Dessuten var dette en mulighet for Storbritannia å i alle fall delvis oppfylle løftene de hadde gitt Hussein om et storarabisk kongedømme etter krigen.²⁸

---

²⁶ Wilson: *King Abdullah, Britain and the Making of Jordan*, side 45.

²⁷ Robins: *A History of Jordan*, side 12-15.

²⁸ Wilson: *King Abdullah, Britain and the making of Jordan*, 49.

Transjordan 1920-1930

I november 1920 dro Abdullah ibn Hussein fra Mekka og nordover langs jernbanelinjen mot Damaskus. Dette var offisielt for å angripe franskmennene i Syria. Han var sønn av Sharif Hussein, lederen av det arabiske opprøret mot osmanerne under første verdenskrig. Abdullah sin eldre bror, Feisal, hadde tapt Syria til Frankrike tidligere samme år, og Feisal var nå blitt lovet å bli konge av Irak. Abdullah var født i Mekka i 1882, og vokste opp dels i Mekka og dels i Istanbul. I mange år var han en blanding av privilegert gjest og gissel ved den osmanske sultanens hoff. I forbindelse med de politiske omveltningene i riket før første verdenskrig satt han også i parlamentet fra 1910 til 1914 som representant for Hijaz.²⁹ Da hans far satte i gang det arabiske opprøret i 1916, fungerte Abdullah som leder for deler av styrkene, men uten å utmerke seg på samme måte som sin bror Feisal.³⁰

Etter krigen ble det snart klart at britene ikke hadde til hensikt å oppfylle løftene sine til Hussein, i alle fall ikke slik han hadde oppfattet dem. Feisal sin kortvarige karriere som konge av Syria og manglende britisk støtte til Hussein sin ambisjon om et panarabisk kongerike truet Hashemittslekten sin framtid. Abdullah sin egen maktposisjon var også svak, spesielt etter at Feisal fikk tilbud om å bli konge av Irak uten at Abdullah ble tilbudt en posisjon. I november 1920 samlet Abdullah en gruppe krigere og erklærte at han skulle dra nordover og gjenerobre Syria fra Frankrike.³¹

Det er usikkert om Abdullah virkelig ville gå inn i fransk-kontrollert Syria, eller om dette var en plan for å presse britene til å oppfylle i alle fall deler av de løftene de hadde gitt Sharif Hussein for at han skulle gå inn i første verdenskrig på deres side. Han ankom Ma'an i det sørlige Transjordan den 20. november 1920 og ble møtt av den lokale britiske agenten, Alec Kirkbride. Kirkbride skulle senere bli britisk resident i Transjordan og en nær venn av Abdullah. Ifølge Kirkbride selv, som på det tidspunktet var øverste minister for "The National Government of Moab" møtte han Abdullah med ordene "As regards the local government, I am not quite sure of its international status. I feel however, that the question is largely of an

---

²⁹ Wilson: *King Abdullah, Britain and the making of Jordan*, side 18.

³⁰ Wilson: *King Abdullah, Britain and the making of Jordan*, side 33.

³¹ Robins: *A History of Jordan*, 17.

academic status now that your highness is here".³² Inntrykket britene fikk, var med andre ord at Abdullah ankom landet med soldater for å ta over kontrollen og presentere Storbritannia med et *fait accompli* i Transjordan.

Abdullah fikk snart støtte fra Huwaitat- og 'Adwanstammene, de to viktigste stammekonføderasjonene i henholdsvis det sørlige og midtre Transjordan på det tidspunktet. De to stammene hadde vært i konflikt i mange år, og den karismatiske Abdullah klarte å forene de to rivaliserende stammene på tross av at han manglet penger til de tradisjonelle "subsidiene" til de øverste sjeikene for stammene. Abdullah sin status som direkte etterkommer av profeten Muhammed og som en av lederne i det arabiske opprøret mot osmanerne under første verdenskrig, bidro nok sterkt til hans suksess. Sannsynligvis var også lokal skepsis til utvidet britisk styre, frykt for jødisk innvandring og behovet for en overordnet administrasjon av området viktige faktorer for at lokale ledere bestemte seg for å støtte Abdullah. Han fortsatte videre nordover mot Amman, og gradvis bygget han et bredere grunnlag for sitt krav på landet selv om en del stammeledere valgte å forholde seg nøytrale eller støtte britene.³³ Abdullah ble overtalt av britene til å bli i Ma'an og ikke rykke videre nordover mot Syria før situasjonen ble avklart. Hans bror Feisal skulle i mellomtiden representere familien sine interesser på en kommende fredskonferanse i Kairo, der han som ventet, ble tilbudt å bli konge av Irak.³⁴

Det kom imidlertid ikke en snarlig avklaring på Abdullah sin status i Transjordan, og under Kairo-konferansen 12.-30. mars 1921 benyttet han sjansen og rykket nordover mot Amman med styrken sin. Kuriøst nok unnskyldte han dette overfor Kirkbride med at legene hadde advart ham mot det dårlige klimaet i Ma'an og anbefalt ham et opphold i Amman!³⁵ Under marsjen nord og etter inntoget i Amman gikk de fleste stammene i områdene han reiste gjennom, over på hans side og sverget lojalitet til ham.³⁶ På Kairo-konferansen som var ledet av Storbritannia sin koloniminister, Winston Churchill, ble det diskutert hvorvidt man skulle

---

³² Kirkbride, Alec S.: *A crackle of Thorns*, side 27.

³³ Wilson: *King Abdullah and the making of Jordan*, side 226.

³⁴ FO 371/6343.

³⁵ FO 686/78.

³⁶ Kirkbride: *A crackle of Thorns*, side 24-26.

okkupere Transjordan og slå det sammen med Palestina. Da nyheten om Abdullah sitt inntog i Amman nådde Kairo, ble denne planen skrinlagt, og Churchill dro til Jerusalem for å møte Abdullah. Der ble de enige om at Abdullah skulle administrere området under britisk overoppsyn, med en prøvetid på seks måneder og et årlig stipend på 5000 britiske pund.³⁷ Til gjengjeld skulle han gi opp sin planlagte invasjon av Syria.³⁸ Han fikk tittelen emir, og i begynnelsen ble Transjordan et distrikt underlagt Palestina. I 1923 ble Transjordan erklært for å være et eget land med hovedstad i Amman.

---

³⁷ Wilson, Mary: side 51-53.

³⁸ Glubb: *Britain and the Arabs*, side 165.

Beduiner og stammepolitikk

Abdullah og de britiske rådgiverne hans fortsatte i stor grad å føre den samme politikken overfor stammene som de osmanske myndighetene hadde gjort. Abdullah var opptatt av å sikre seg personlig lojalitet fra nomadestammene og forsøkte å fremstå og oppføre seg som en tradisjonell arabisk hersker med de tilhørende kravene til gjestfrihet og gavmildhet. Dette gikk ut over hans forhold til britene som så hans bruk av penger på gaver til sjeiker og andre notabiliteter, som sløsing og unødvendig.

For å samkjøre alt som hadde med nomadene å gjøre, ble Department of Tribal Affairs opprettet. Lederen for dette var Shaker ibn Zayd. Shaker var Abdullah sin fetter og en høyt betrodd venn som fram til sin død i 1934 fortsatte å være Abdullah sin mann i ørkenen. Administrasjonen ble på dette viset delt i to, en moderne stat for de stedfaste beboerne organisert etter europeisk mønster og et tradisjonelt, føydalistisk styre for beduinene. Dette skilte mellom by og land, eller snarere jordbruksland og ørken, skulle legge grunnen for den senere fremveksten av beduinene sin særstilling i Transjordan. Beduinene ble administrert under andre lover og regler enn resten av befolkningen. De hadde andre rettigheter og egne domstoler. Denne politikken skulle vare helt frem til 1976.³⁹ Beduinene ble på dette viset skilt fra resten av befolkningen, også kulturelt. Allerede fra starten av førte denne politikken til gnisninger mellom de forskjellige folkegruppene i landet, og spesielt i grenseområdet mellom land og ørken var det stadig problemer med å avgjøre hvilke lover som gjaldt, jurisdiksjon, og med hvilket sett med regler man skulle løse konflikter. Dersom en beduin stjal fra en bonde, ville han kunne få langt lavere straff dersom han ble dømt under stammelovgivningen enn om saken ble ført for de vanlige domstolene som gjaldt i landet for øvrig. Abdullah var avhengig av å sikre seg nomadestammene sin lojalitet, og hensynet til dette oppveide de negative sidene ved dette systemet.

For å sikre sin legitimitet i folket som den rette herskeren av Transjordan, måtte Abdullah hindre at beduinene plyndret eller utbyttet bøndene i landet på noe vis. Han måtte også

---

³⁹ Massad, Joseph: *Colonial Effects – The Making of National Identity in Jordan*, New York (Columbia University Press) 2001, side 52.

beskytte landet mot angrep fra Saudi-Arabia, og han hadde sine egne planer for å erobre Syria fra Frankrike. Dette var et mål han beholdt hele livet, og på mange måter var Transjordan bare et springbrett til noe større for Abdullah ibn Hussein. Nettopp for å hindre ham i å skape problemer i fransk Syria nektet britene ham å ha en stående hær utenom de tusen i Den arabiske legionen som uansett lå under britisk ledelse og kontroll. Denne styrken var for liten til å kunne true Syria eller britisk dominans i Transjordan, men den var også for liten til å kontrollere beduinstammene. Legionen hadde ingen mulighet til verken å forsvare bøndene mot raid eller til å forfølge beduinene inn i ørkenen på straffeekspedisjoner.

Abdullah måtte derfor bygge opp en maktbase og legitimitet som hersker i Transjordan uten å kunne støtte seg på militære maktmidler direkte underlagt hans egen kontroll. Dette fikk han til, både blant den stedfaste befolkningen og blant beduinene, ved å styre på tradisjonelt arabisk vis og ved å etablere et patron/klient forhold til de viktigste stammelederne i landet. De forskjellige sjeikene fikk nyte godt av hans gjestfrihet, og det var stadig stammeledere på besøk ved hoffet i Amman. Stammene var også en kilde til militær makt, og britene mistenkte ham for å konspirere blant annet med 'Adwanstammen i 1920-årene for å prøve å gjenerobre Hijaz fra Ibn Saud.⁴⁰ Som Eugene Rogan har påpekt i sin bok *Frontiers of the state in the Late Ottoman Empire: Transjordan 1850 to 1921* var ikke stammene ukjente med denne typen styre, og som tidligere nevnt, førte Abdullah stort sett den samme politikken som osmanerne hadde innført på slutten av det forrige århundret.⁴¹

Abdullah sin stammepolitikk var i de første årene en suksess. Britiske rapporter fra samtiden skriver at hans kontroll over stammene var god og at beduinene nå respekterte grensene i ørkenen til Palestina og Syria.⁴² Det ble også anbefalt å øke stipendet hans for på denne måten redusere behovet for og størrelsen på Den arabiske legionen og utgiftene til den. Fra sjeikene fikk Abdullah legitimitet, militær støtte og de sluttet å plyndre befolkningen. På sin side fikk sjeikene også stort utbytte av dette forholdet til hoffet i Amman. Abdullah sitt stipend var ikke stort nok til at han kunne gi sjeikene faste økonomiske bidrag, og ifølge budsjettet over hoffets utgifter i de årlige mandatsrapportene ser det ut til at han i all hovedsak nøyde seg med

---

⁴⁰ FO 371/16014.

⁴¹ Rogan: *Frontiers of the state in the late Ottoman Empire*, side 253.

⁴² CO 733/4 august 1921: Situation in Transjordan.

uregelmessige utbetalinger til kritisk viktige personer.⁴³ På den annen side fikk de sjenerøse gaver og titler fra emiren, og de var alltid velkomne ved hoffet i Amman eller på en av hans utallige reiser rundt om i landet i denne perioden. De nøt svært godt av hans gjestfrihet, og til gjengjeld besøkte ham dem, noe som nok var en måte å øke statusen til den besøkte på. Kanskje enda viktigere var det at sjeikene også fikk store landområder, skatteletter og Abdullah sin hjelp i eventuelle konflikter med ikke-nomadiske stammer og statsadministrasjonen generelt. Forholdet mellom Abdullah og de forskjellige stammelederne var altså et forhold med gjensidig utbytte, men Abdullah var mer avhengig av sjeikenes støtte enn omvendt. Abdullah sin kontroll over stammene var derfor svært begrenset, og dette skulle senere vise seg å være avgjørende ettersom forholdet til Ibn Saud i sør ble stadig vanskeligere.

Den britiske fascinasjonen over den nye emirens måte å styre landet sitt på varte ikke lenge. Ettersom T.E. Lawrence og de andre britiske aktørene fra første verdenskrig ble byttet ut med administratorer fra England, økte kritikken mot Abdullah drastisk i omfang. Han ble sterkt kritisert for å styre som en arabisk prins istedenfor en moderne monark og for å være et hinder i utviklingen av Transjordan til en moderne stat. Rapporter fra den tiden beskriver ham som lat, håpløs og en ødeland.⁴⁴ I løpet av de syv første månedene av 1923 hadde Abdullah brukt opp hele statsbudsjettet for det året.⁴⁵ Britene var også dypt skeptiske til favoriseringen av de nomadiske stammene, og da 'Adwanstammen gjorde opprør i august 1923 fikk de etter hvert nok.⁴⁶

'Adwanstammen hadde forsøkt å gjøre opprør mot Abdullah og hans i deres øyne urettferdige skatlegging og favorisering av stammen sine tradisjonelle fiender i ørkenen, spesielt Bani Sakhr. Britene hadde forståelse for 'Adwan sine synspunkter, men av hensyn til stabiliteten i landet hjalp de til med å slå ned opprøret. Tropper fra Den arabiske legion og panserbiler fra RAF kom i kamp med 'Adwanstammen den 16. september, og 86 mennesker ble drept.⁴⁷ Etter denne episoden ble det bestemt at nok var nok, og 21. april 1924 ble St. John Philby erstattet

---

⁴³ Britiske mandatsrapporter til Folkeforbudet for årene 1924-1930.

⁴⁴ CO 733/5.

⁴⁵ FO 371/8999.

⁴⁶ CO 733/5.

⁴⁷ Wilson: *King Abdullah, Britain and the making of Jordan*, side 78.

med Sir Henry Cox som landets britiske administrator. Den formelle tittelen for Storbritannia sin øverste mann i landet var Chief Resident, og hans fullmakter gav ham en posisjon som en blanding av britisk ambassadør og statsminister i landet. Administratoren var blant annet ansvarlig for budsjettet, sikkerhetsstyrkene, statsadministrasjonen og representerte Transjordan overfor London og høykommissæren i Jerusalem.

Krisen mellom Abdullah og britene kom allerede i 1924 med Cox som den som tok et oppgjør med emiren.⁴⁸ Han var sjefsadministrator i landet i tolv år fra 1924 til 1936. I motsetning til forgjengeren St. John Philby kom ikke Cox godt overens med Abdullah, verken sosialt eller i driften av landet. Cox var en byråkrat som så det som en av sine viktigste oppgaver å hindre Abdullah i å sløse med penger og skape problemer i Hijaz og fransk Syria. Hans oppfatning var at Abdullah skulle være en konstitusjonell monark etter europeisk maner, noe Abdullah på sin side hadde heller lite til overs for. Cox presenterte Abdullah med et ultimatum sommeren 1924. Abdullah måtte enten reformere administrasjonen sin og tillate britisk kontroll eller gi fra seg tronen til fordel for sin yngre bror Zaid.⁴⁹

For å beholde tronen måtte han gi fra seg all kontroll over økonomien, tillate Cox å utnevne ministre og andre høyerestående funksjonærer, gi fra seg den direkte kontrollen over nomadestammene og oppløse Departement of Tribal Affairs.⁵⁰ I tillegg måtte han utvise flere opprørere mot det franske styret i Syria som hadde søkt tilflukt i Transjordan og inngå en utleveringsavtale med fransk Syria.⁵¹ Dette ble ikke gjort bare for å stoppe Transjordan i å være et fristed for syriske rebeller, men også for å hindre Abdullah selv i å konspirere med dem mot det franske styret i Damaskus. s.⁵² De franske represaliene og motaksjonene førte også til et flyktningproblem nord i landet, og flere av de drusiske sjeikene søkte etter hvert om politisk asyl i Transjordan. Det var de sjeikene som britene nå krevde utvist til Syria. Som vi har sett, var britene klar over Abdullah sine ambisjoner om å gjenerobre tronen i Syria, og de

---

⁴⁸ Wilson: *King Abdullah, Britain and the making of Jordan*, side 29.

⁴⁹ Robins: *A History of Jordan*, side 30.

⁵⁰ CO 733/72

⁵¹ Robins: *A History of Jordan*, side 30.

⁵² Se for eksempel Records of Jordan bind 3, side 77-85.

hadde nektet ham å ha en stående hær utenom Den arabiske legionen. Cox benyttet derfor nå anledningen til å også begrense Abdullah sine muligheter til å konspirere med rebeller i Syria.

Etter dette fikk Abdullah mindre formell makt i landet, og britisk syn på hvordan en moderne stat skulle være oppbygd fikk mer gjennomslag. For første gang fikk britene direkte kontakt med beduinene og mulighet for å utøve direkte påvirkning på dem. Fra nå av var det to forskjellige deler av statsapparatet som involverte seg i ørkenen, Abdullah og britene selv. De hadde forskjellige målsettinger og forskjellige, til dels ukompatible, metoder. Resultatet skulle vise seg å bli svært lite gunstig etter hvert som situasjonen i ørkenen forverret seg utover 1920-årene.⁵³ Abdullah forsøkte å fortsette sin politikk basert på statusen som emir og etterkommer av profeten og påvirkningskraft gjennom sitt vennskap med sjeikene, mens britene på sin side baserte seg på mer direkte maktbruk i form av Den arabiske legion, Royal Air Force og senere Transjordan Frontier Force.

---

⁵³ Britisk Mandatsrapport til Folkeforbundet for 1927, side 74.

Den arabiske legion og TJFF

I 1920 ble det diskutert hvordan Storbritannia skulle kunne øke sikkerheten i Palestina på en mest mulig effektiv og rimelig måte. Høykommissæren i Palestina, Herbert Samuel, foreslo at en liten styrke i Transjordan ville være mer effektiv enn en større i Palestina:

Localisation of troops [in] Trans-Jordania would not involve [an] increase of Palestine garrison ; indeed, size [of] Palestine garrison [is] largely dependent on tranquility or otherwise across Jordan, and [a] presence of small force there to meet an actual situation would effect [the] economy in [an] otherwise larger force here required to meet potential one.⁵⁴

Den arabiske legionen ble derfor formet allerede i 1920 med Frederick Gerard Peake som kommandant. Peake var født i 1886 og utdannet ved det britiske militærakademiet Sandhurst. Han var yrkesoffiser i Den britiske hæren og hadde tidligere vært sjef for et kamelkorps i Egypt. Oppdraget hans var i begynnelsen ganske enkelt å skape mest mulig rolige forhold innad i Transjordan med minst mulig bruk av økonomiske ressurser. Etter at emiratet Transjordan ble grunnlagt i 1921 ble den opprinnelige styrken på 150 mann utvidet til 1300, hvorav 1000 soldater og 300 politimenn. Denne styrken ble formelt lagt under emir Abdullah, men det var britene som betalte for den og britiske offiserer som gav ordrene. Peake og Abdullah kom aldri godt overens, og Peake tok sine ordrer fra den britiske sjefsadministratoren ("Chief British Resident") i landet. I 1924 var legionen på 950 soldater og 40 offiser, hvorav to britiske.⁵⁵ Hovedkvarteret lå i Amman og var komplett med depoter, barakker, treningsentre og landets hovedfengsel, som ble bygget av fanger i 1925.⁵⁶

Den militære delen av legionen var satt opp som en liten uavhengig hæravdeling med infanteri, en liten kavaleristyrke og støttetropper. Som følge av mangel på ressurser i årene etter første verdenskrig, var det ikke satt av store midler fra britisk side til denne avdelingen. Soldatene var dårlig utrustet med få moderne våpen og lite penger til trening. De var også lavt

---

⁵⁴ FO 141/440

⁵⁵ Britisk Mandatsrapport til Folkeforbundet for 1924, side 69.

⁵⁶ Britisk Mandatsrapport til Folkeforbundet for 1925, side 61.

lønnet og hovedsakelig rekruttert blant laverestående landarbeidere fra Palestina og Sudan. Det er logisk å anta at dette ble gjort for å sikre styrken sin lojalitet og hindre soldatene i å ta side ved eventuelle konflikter eller opprør i befolkningen. Både de importerte og de lokalt rekrutterte soldatene stod lavt på den sosiale rangstigen. Moralen var derfor ikke spesielt høy, og de forskjellige avdelingene ble sett ned på av lokale transjordanere, både de bofaste og nomadestammene. Frederick Peake var dypt skeptisk til beduiner og imot å rekruttere dem til Den arabiske legion. I løpet av hans tid som sjef for legionen ble det utenom styrken som Glubb etablerte i 1930, ikke rekruttert en eneste beduin til legionen.⁵⁷ Han formulerte sin politikk slik:

“My policy was to raise a Force from the sedentary, or village, Arabs, which could gradually be able to check the Bedouin and allow an Arab Government to rule the country without fear of interference from tribal chiefs”⁵⁸

Han mente også at beduiner var naturlig uegnet som soldater, da de manglet den disiplin og lydighet som han mente kjennetegnet arabiske bønder. Beduinene var for uavhengige og ville være troende til å stikke av dersom de kom i kamp eller ble satt i et system med streng disiplin. Peake anså dem altså for å være en potensiell trussel mot staten, og det var derfor etter hans mening farlig å gi dem moderne våpen og opplæring i våpenbruk.

I årene mellom 1922 og 1926 var legionen i kamp med spesielt Ikhwan fra Saudi-Arabia ved flere anledninger. Ikhwan var en militær sammensatt av beduinkrigere fra Arabia som hadde slåss sammen med Ibn Saud i kampen for å utvide Saudslekten sin kontroll over den arabiske halvøy. De var fanatiske wahhabister, en streng og kompromissløs tolkning av islam, og så på alle som ikke delte deres tro som kjettere. I kraft av sin religiøse overbevisning stod de også utenfor de allment aksepterte normene og reglene for skikk og bruk i ørkenen, og de fikk snart et rykte for å massakrere sivile, drepe kvinner og barn og for å ikke respektere fanger og gisler. Dette førte til at stammer som grenset til Ikhwan sine områder, flyktet i motsatt retning inn i Transjordan og Irak. Dette økte presset på beiteområder og vannhull, noe som førte til konflikter stammene imellom. Mot slutten av 1920-tallet kom de i konflikt med Ibn Saud og gikk til slutt til opprør da Ibn Saud la ned forbud mot å raide over grensene til nabolandene.

---

⁵⁷ Lunt, James: *The Arab Legion 1923-1957*, London (Constable) 1999, side 22.

⁵⁸ Jarvis: *Arab Command: The biography of Lieutenant-Colonel Peake*, London (Hutchinson) 1943, side 61.

Både Irak og Transjordan ble angrepet av Ikhwan flere ganger, og begge landene fikk et flyktningproblem med stammer som kom fra Saudi-Arabia for å slippe unna Ikhwanraid. Ikhwan ble endelig knust av Ibn Saud i 1930.

De dårlig utstyrte og utrente soldatene i legionen gjorde en heller dårlig figur mot denne trusselen sammenlignet med Royal Air Force (RAF) som hadde en flybase utenfor Amman. Den var satt opp med en infanteriavdeling for forsvar av basen. Denne avdelingen besto av britiske tropper med moderne våpen og panserbiler. Det var den som stoppet det siste store angrepet fra Ikhwan i 1924. En stor gruppe på mellom tre og fire tusen Ikhwanryttere hadde tatt seg fram til Umm el Ammad, 15 km fra Amman. På veien nordover hadde de skapt fullstendig panikk blant innbyggerne, og også de lokale enhetene fra Den arabiske legion hadde flyktet uten å gjøre motstand.⁵⁹ Da ryktet om den kommende invasjonstyrken nådde flybasen ble forsvarstyrken satt i beredskap og rykket sørover og møtte invasjonstyrken ved Umm el Ammad. RAF sine panserbiler, fly og tunge maskingevær gjorde kort prosess med invasjonstyrken, og rundt fem hundre ikhwankrigere ble drept i angrepet mens RAF hadde tre mann lettere såret.⁶⁰

Tapene blant Transjordan sine egne innbyggere ble estimert til ca 130, for det meste sivile fellahin (bofaste bønder).⁶¹ Dette var for øvrig det siste angrepet fra sørøst som truet selve Transjordan som stat. Etter dette ble angrepene redusert til større eller mindre plyndringstokt rettet mot Transjordans beduinstammer. Siden legionen også måtte ha hjelp fra RAF for å slå ned opprøret til 'Adwanstammen i 1923, bidro ikke dette akkurat til å styrke legionens rykte i befolkningen, og i ørkenen fikk den et rykte for ikke å være stort annet enn stedfaste politisoldater.⁶² Dette ble for beduinenes del også underbygget av Peake sin politikk om ikke å rekruttere beduiner. I beduinenes øyne besto Den arabiske legion av fellahin som var underlegne beduinene i status, krigskunst og ære.

---

⁵⁹ Glubb, John Bagot: *The story of the Arab Legion*, London (Hodder & Stoughton Limited) 1948, side 62

⁶⁰ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1924, side 69.

⁶¹ Ibid, side 69.

⁶² Glubb: *The Story of the Arab Legion*, side 60.

En annen ny styrke som ble satt opp, var politiet. Det var også satt opp etter britisk maner med politimennene hovedsakelig rekruttert fra befolkningen i Palestina og den tsjerkessiske befolkningen i Transjordan. Tsjerkessere var muslimske fjellfolk fra Nord-Kaukasus som hadde blitt deportert fra Russland til Det osmanske riket i slutten av 1860- og 1870-årene som et resultat av krigene rikene imellom på den tiden. Osmanerne gav dem nytt land og en større gruppe ble sendt for å bosette seg i området rundt Amman. I likhet med den militære delen av legionen ble ingen politifolk rekruttert blant beduinene, men i motsetning til de militære avdelingene ble politiet hovedsakelig rekruttert innad i Transjordan. En politistyrke trenger stor grad av lokal kjennskap for å være effektiv og det ville neppe lønne seg å hente politiet utenfra. Dessuten, ved å rekruttere fra en lokal minoritetsgruppe fikk Transjordan en politistyrke som var avhengig av statlig velvilje og dermed sannsynligvis også mer lojale.

Politiposter ble satt opp i alle byene og større landsbyer i landet og ved de viktigste grensepostene mot Palestina og Syria. Utover 1920-årene ble politiet stadig utvidet til det talte 859 mann i 1928, fordelt mellom patruljerende politi, trafikkpoliti, etterforskere, tollere, fengselsbetjening og gendarmen som patruljerte landsbygden. Øst for Hejaz-jernbanen var det ingen politiposter overhodet. Denne jernbanestrekningen kan sees på som skillet mellom fruktbart land og ørken i Transjordan.⁶³ Utenom vanlige politioppgaver hadde styrken også ansvaret for å stoppe opprør og demonstrasjoner, og ved behov kunne de få hjelp av den militære delen av legionen eller britiske soldater. Denne delen av legionen var noe helt annet enn den militære delen, og selv om Peake klaget over manglende ressurser til politiet, så virker de å ha vært en effektiv og kapabel styrke for de utfordringene de hadde i Transjordan. Mandatmakten Storbritannia sine årlige rapporter til Folkeforbundet viser at politiet fikk stadig flere oppgaver. Antall beslag, arrestasjoner og andre innrapporterte forhold økte også utover 1920-årene, noe som indikerer at styrken ble mer effektiv etter hvert som den ble mer erfaren og befolkningen mer vant til å gå til politiet for å få løst problemer. De var imidlertid ikke utplassert utenom de bebygde områdene og var i liten grad et instrument som kunne brukes for å kontrollere nomadestammene. Så utover det å bryte opp slåsskamper mellom beduiner og handelsmenn på markedene i grensebyene mellom land og ørken hadde nok politiet heller liten påvirkning blant nomadene i landet.

---

⁶³ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1928, side 112.

Selv om Den arabiske legion med støtte fra RAF var i stand til å sørge for ro og fred i landet og stoppe raid fra utenfor landets grenser, var ikke styrken i stand til å stoppe raid fra Transjordan og over grensen til nabolandene. Dette begynte etter hvert å bli et diplomatisk problem, og London fikk stadige klager fra Ibn Saud og fransk Syria.

Etter en ny traktat mellom Storbritannia og Transjordan i 1926 der britene påtok seg å forsvare Transjordan mot ytre fiender, ble det bestemt å omorganisere forsvaret av landet. Den nye britiske høykommissæren i Jerusalem, feltmarskalk Lord Plumer, bestemte at ansvaret for forsvaret av Transjordan skulle overføres til direkte britisk militær kontroll. Denne løsningen hadde også den fordel at budsjettet til Den arabiske legion kunne reduseres med 30.000 britiske pund.⁶⁴ Dette var en avgjørelse som emir Abdullah motsatte seg sterkt, både fordi han fryktet å miste det han hadde av makt over landets væpnede styrker og fordi han var redd Transjordan måtte betale for den nye styrken på bekostning av poster i det eksisterende budsjettet.⁶⁵ Han måtte imidlertid gi seg etter sterkt press fra høykommissæren i Jerusalem, den britiske residenten i Amman og myndighetene i London. Dog ble det bestemt at Storbritannia skulle ta kostnadene med den nye styrken på Transjordan sine vegne.⁶⁶ Den arabiske legion ble derfor redusert fra ca 1500 til 850 mann og fratatt alle tunge våpen, motorisert transport og artilleri. Styrken ble gjennom dette forvandlet til en ren intern sikkerhetsstyrke uten rene militære oppgaver.⁶⁷

Ansvaret for å forsvare og ikke minst kontrollere landets grenser ble gitt til en ny avdeling, Transjordanian Frontier Force (TJFF) som ble opprettet 1. april 1926.⁶⁸ Den nye avdelingens primære oppgave var å stoppe plyndringstoktene over grensene til Transjordan og hindre flere invasjoner av den typen Ikhwan prøvde på i 1924, noe det ble slått fast at Den arabiske legion ikke var i stand til.⁶⁹ TJFF bestod opprinnelig av tre skvadroner kavaleri (med ca 150 mann

---

⁶⁴ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1927, side 77.

⁶⁵ Priestland, Jane (ed): *Records of Jordan 1919-1965 – Volume 3: 1927-1932*, London (Archive Editions) 1996, side 31.

⁶⁶ Records of Jordan bind 3, side 40.

⁶⁷ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1926, side 71.

⁶⁸ Lunt: *The Arab Legion*, side 33.

⁶⁹ Records of Jordan bind 3, side 39.

hver) og et kompani infanteri (ca 200 mann) med tilhørende støttetropper som motortransport, depot og en kamelavdeling. Styrken var en hæravdeling direkte knyttet til Det britiske imperiet og underlagt den britiske høykommissæren i Jerusalem.⁷⁰ Avdelingen var på totalt ca 1000 mann, og vokste i løpet av perioden til tre tusen mann før den ble oppløst etter andre verdenskrig.

På samme måten som i Den arabiske legionen, ble soldatene hentet fra utlandet, og de var hovedsakelig rekruttert blant befolkningen i Palestina. Legionen bestod av både palestinere og jøder, med svært få, kanskje ingen, transjordanere i rekkene. Som med Peake sin arabiske legion ble ingen beduiner rekruttert til den nye avdelingen.⁷¹ Det kan spekuleres i om dette var en bevisst politikk fra britene sin side, fordi de var meget klar over at emir Abdullah fremdeles hadde sterke ambisjoner om å erobre både Syria i nord og gjenerobre Hijaz i sør. Selv om de hadde problemer med å bevise det, hersket det liten tvil fra britisk side om at Abdullah konspirerte med grupper både i nord og i sør og at han stadig prøvde å skape uro og opprør. Ved ikke å rekruttere noen transjordanere til TJFF fikk de minimalisert Abdullah sin innflytelse over den avdelingen som bevoktet grensene i landet hans, og det ble således vanskeligere for ham å kommunisere med sine kontakter i Syria og Saudi-Arabia.

Dette var en britisk styrke under direkte kontroll av britene, og den var satt opp på samme måte som andre kolonitropper rundt om i riket. Soldatene og underoffiserene var palestinere, mens offiserene og personell i nøkkelposisjoner som intendant med mer var briter. Styrken var satt opp med moderne våpen og utrustning etter datidens britiske utrustning, komplett med mekanisert transport og radio. De hadde også tunge våpen i form av maskingevær, bombekastere, lett artilleri og mulighet til å tilkalle luftstøtte fra RAF sin base utenfor Amman. RAF kunne også bidra med panserbiler dersom det var nødvendig, og tidligere hadde panserbiler fra RAF vært med på å slå tilbake raid fra Saudi-Arabia, som vi har sett. På RAF sin base var det stasjonert en skvadron som var satt opp med jagerfly. For å forsvare basen hadde den en forsvarstyrke utrustet med panserbiler, lett artilleri og lastebilmonterte maskingevær. Samarbeidet mellom TJFF og RAF var svært tett, og avdelingene øvde og patruljerte sammen. Dersom RAF-basen var i beredskap, kunne TJFF få flystøtte i løpet av 30

---

⁷⁰ Records of Jordan bind 3, side 38.

⁷¹ Ibid, side 34.

minutter dersom det skulle vise seg å være nødvendig. RAF fløy også daglige patruljer over ørkenen og rapporterte inn alle stammer, raid og enkeltpersoner de så, til TJFF. Utenom Amman hadde TJFF blant annet baser i Zerqa og Ma'an.⁷²

For første gang kom en moderne hærstyrke inn som en maktfaktor i ørkenen. Osmanske tropper hadde vært ute av stand til å kontrollere beduinene fordi de ikke hadde noen form for effektive våpen mot dem. Tradisjonelt kavaleri og infanteri var for trege og for sårbare til å kunne operere effektivt i ørkenen, men etter første verdenskrig snudde dette. Etter hvert som fly og moderne lastebiler ble raskere og mer pålitelige, forsvant beduinene sine tradisjonelle fordeler. Fly kunne dekke store områder på kort tid og ved hjelp av radio fortelle motoriserte bakkestyrker hvor beduinene oppholdt seg. De hadde også bomber og maskingevær som kunne brukes mot stammene. Soldater kunne forflytte seg raskt rundt i ørkenen, og ved å koordinere med flyvåpenet kunne de omringe beduinene. Moderne våpen som maskingevær og bombekastere gjorde at troppene ikke var så utsatt for angrep som tidligere, og det gav dem et enormt overtak over stammene dersom det kom til kamp. Dette gjorde det også lettere å holde forsyningslinjene tilbake til basen åpne, og militære avdelinger kunne derfor trenge lengre inn i ørkenen og være der lengre enn tidligere.

Ved hjelp av flystøtten fra RAF kunne en hæravdeling patruljere et stort område på kort tid, og det var ikke lenger mulig for større grupper av nomader å unndra seg oppmerksomhet. Alt dette gjorde TJFF i stand til å gå inn i ørkenen og tvinge sin vilje på beduinene slik det passet dem og når de måtte ønske det. Men TJFF var et utelukkende negativt instrument som gav beduinene straff dersom de ikke gjorde som britene sa, i motsetning til emir Abdullah sin politikk som gav dem fordeler dersom de gjorde som han ville. Begge systemene var ubalanserte, da det ene systemet kun kunne gi ris og det andre kun ros. Dette kombinert med den ufullstendige og tidvis manglende samkjøringen mellom Abdullah og britene, skulle føre til at staten fikk en sterkt svekket autoritet og innflytelse i ørkenen og delvis være skyld i at beduinene ble rammet av hungersnød og fattigdom på slutten av 1920-tallet.

---

⁷² Britisk Mandatsrapport til Folkeforbundet for 1928, side 111.

Den viktigste oppgaven for TJFF var å få slutt på raidene over grensen mot sør til Saudi-Arabia. For å få dette til var de avhengige av å få en form for kontroll over beduinstammene og hindre dem i å raide over grensen til Saudi-Arabia. RAF hadde tidligere stoppet store raid fra Ikhwan, og man så ikke lenger på dem som en trussel mot den transjordanske staten. Selv om det fremdeles foregikk lokale raid fra Saudi-Arabia og inn over grensen til Transjordan, var det største problemet andre veien. Ibn Saud leverte klager til britiske diplomater og hevdet at raid fra Transjordan var et stort problem og at det var Transjordan sitt ansvar å få stoppet denne trafikken.⁷³ De franske myndighetene i Syria hadde samme innstillingen og argumenterte for at det var de lovløse tilstandene i Transjordan som var årsaken til de gjentatte raidene fra Transjordan og inn i Syria.⁷⁴ Det som ble rapportert av raid fra fransk Syria og Saudi-Arabia inn i Transjordan, ble møtt med et skuldertrekk i Damaskus og avvist som løgn av Ibn Saud.⁷⁵ Det var pinlig for Storbritannia at de ikke kunne kontrollere sin egen befolkning, så problemet måtte løses. Ibn Saud var en alliert i likhet med Abdullah, og britene var ikke interessert i noen konflikter i dette området, spesielt ikke på grunn av det britiske imperiets store muslimske befolkning. Storbritannia fryktet at striden mellom Ibn Saud og Hashemittene om de hellige byene Mekka og Medina ville føre til splid og uroligheter blant muslimene i Det britiske imperiet.

TJFF etablerte derfor en ”no-go”-sone langs grensen til Saudi-Arabia. Siden den faktiske grenselinjen ikke var slått fast på dette tidspunktet bestemte man seg for å være på den sikre siden og denne sonen ble derfor hele 90 km bred. Alle som ble observert i dette området, kunne bli stoppet, arrestert og straffet av TJFF. Området ble patruljert av fly fra RAF sin base utenfor Amman og av mekaniserte tropper fra TJFF. Denne strategien til TJFF stoppet store raid fra å krysse den ”de-beduinifiserte” sonen langs grensen, da de lett kunne oppdages fra luften og avskjæres av infanteri med lastebiler. Mindre ikhwanraid kunne fremdeles krysse grensen, trenge inn i Transjordan og raide de transjordanske stammene for kameler og annet lett flyttbart bytte. Dette var selvfølgelig en katastrofe for Huwaitatstammen som var den største og viktigste stammen i ørkenområdene mot Saudi-Arabia. Ikke bare mistet de et

---

⁷³ Records of Jordan bind 3, side 69.

⁷⁴ Records of Jordan bind 3, side 60.

⁷⁵ Records of Jordan bind 3, side 67.

enormt og svært viktig beiteområde for dyrene sine, men den delikate økonomiske balansen mellom dem og stammene på den andre siden av grensen, kom i ubalanse.

Økonomien stammene imellom var på den tiden delvis fundert på raid og motraid. Primært handlet beduinene med handelsmenn og bønder i grenseområdet mellom ørken og fruktbart land, og det var via handelsmennene at beduinene kunne bytte til seg livsnødvendigheter de ikke kunne lage selv eller finne i ørkenen. For å ha noe å bytte med trengte stammene kameler, geiter og andre husdyr. De kunne ales opp ved hjelp av beiting eller husdyrhold, men også plyndres fra andre stammer. Det var forholdsvis lett å ta dyr fra andre stammer i forhold til problemet med å bevokte en stor flokk med få menn. Beduinene hadde kultur for slike raid og motraid, og det var en måte stammens unge menn kunne oppnå heder og ære på. Samtidig fungerte dette både som en utjevner og et sosialt sikkerhetsnett i ørkenen, ifølge Glubb sin analyse av situasjonen.⁷⁶

Det var en utjevner fordi det hindret en stamme i å få store flokker og dermed bli dominerende. En flokk med dyr som var for stor, måtte spres utover et stort område, og det var begrenset hvor mange dyr som kunne leve av en enkelt vannkilde. Så snart en flokk vokste til en gitt størrelse, ble den derfor for vanskelig å bevokte for stammens egne menn og dermed et lett bytte for raiding. Dette hindret slik en stamme i å vokse seg overveldende rik og mektig, og den politiske situasjonen i ørkenen ble som et resultat av dette, preget av stadig skiftende allianser og kortvarige konflikter uten at det vokste frem en dominant part.⁷⁷

Konsekvensene av denne kulturen gikk også andre veien, og fungerte delvis som et sosialt sikkerhetsnett. Dersom en stamme mistet for mye av sine verdier og buskap gjennom sult, tørke, sykdom eller raiding kunne de få tak i nye fra andre stammer og på denne måten bygge seg opp igjen. Dette kunne være forskjellen mellom liv og død i ørkenen, og konsekvensene av et raid var derfor forholdsvis små, både sosialt og i form av tapte verdier og liv. Det var sjelden det gikk liv tapt i raid, og det var sett på som svært uheldig dersom kvinner, eldre eller barn ble skadet. Suksessfulle ledere av raid ble i sanger og diktning hyllet som helter og

---

⁷⁶ CO 831/1/11 Note on the situation in the desert area of Trans-Jordan.

⁷⁷ CO 831/1/11 Note on the situation in the desert area of Trans-Jordan.

forbilder snarere enn som banditter, og gode evner på dette området var alltid en fordel når en mann skulle gifte seg, selv om det kanskje hadde vært den kommende svigerfar det tidligere hadde gått ut over.

Den nye strategien til TJFF var en katastrofe for Huwaitatstammen. Ikke bare mistet de et enormt viktig beiteområde for dyrene sine, men den økonomiske balansen mellom dem og stammene på den andre siden av grensen kom i ubalanse. Selv om et raid mot en saudiarabisk stamme var vellykket ville TJFF kunne ta byttet ifra dem når de returnerte tilbake til sitt eget område, enten når de passerte ”no-go”-sonen eller via en razzia mot leiren fra TJFF. Dette gjaldt ikke andre veien, og et saudiarabisk raid ville derfor være vellykket i det de fikk byttet over på sin side av grensen. Det var også lettere å drive dyr over den forbudte sonen fra nord til sør da TJFF hadde ordre om å konsentrere seg om å stoppe transjordanske raid og ikke forfølge ryttere på plyndringstokt fra saudiarabiske stammer.⁷⁸ Politikken til TJFF hindret på denne måten store raid fra Saudi-Arabia i å true Transjordan, og den hindret transjordanske stammer i å krenke grensene til Saudi-Arabia. Men den la forholdene til rette for raiding i liten skala fra saudiarabisk side mot transjordanske stammer, en mulighet stammene i Saudi-Arabia begynte å benytte seg av i stadig større grad. Huwaitatstammen ble kraftig svekket av dette og var uten mulighet til å raide tilbake for å kunne bygge seg opp en ny flokk med buskap. Da major Glubb inspiserte stammene tidlig i 1931 noterte han at de var utsultet, ekstremt fattige og på grensen til en større hungersnød. De var også forståelig nok svært fiendtlig innstilt til TJFF og videre bitre og skeptiske til administrasjonen i Amman.

Abdullah mistet mye status i ørkenen som en følge av denne utviklingen. Etter Cox sitt ultimatum i 1924 hadde Abdullah mistet mye av sin direkte innflytelse på statsadministrasjonen og kunne ikke lenger hjelpe stammen på samme måte som tidligere. Når de nå ble raidet fra Saudi-Arabia på ene siden og straffet av britene på den andre uten at deres klager til Abdullah førte til noen forbedringer, mistet han mye ansikt. Det var ikke lenger fordelaktig å være forbundet med han, og hans patron/klientsystem for innflytelse i ørkenen gikk i oppløsning. Han klaget til Cox om dette og hevdet at dersom noe ikke ble gjort, ville stammene pakke sammen og flytte sør til Ibn Saud. Det var ingen tom trussel, og interne

---

⁷⁸ CO 831/1/11 Note on the situation in the desert area of Trans-Jordan.

britiske rapporter advarte også mot dette.⁷⁹ Cox innså at problemet var reelt, og behovet for en ny strategi i ørkenen var stor.

Samtidig var britene fremdeles skeptiske til å gi Abdullah for mye makt, og som tidligere nevnt, var de fullt klar over at han ikke hadde gitt opp tanken på å gjenerobre Hijaz fra Ibn Saud og Syria fra Frankrike.⁸⁰ Abdullah hadde derfor neppe noe imot at stammene hans raidet sør inn i Saudi-Arabia, og at han snarer oppmuntret til dette enn dempet entusiasmen for plyndringstokt. De mistenkte ham også for aktivt å støtte stammene med penger og våpen for å få dem til å raide i Hijaz som en del av Abdullah sin strategi for å ta tilbake dette området. Den britiske administrasjonen hadde stadig indisier på at Abdullah konspirerte med stammer i sitt eget område i sør og med stammer basert i Hijaz mot Ibn Saud.⁸¹ Men da de manglet bevis, nøyde de seg med å prøve å stikke flest mulig kjepper i hjulene for denne aktiviteten, og å prøve å begrense Abdullah sin tilgang til stammene mest mulig.

Dilemmaet til Cox var at militære midler ikke fungerte, men at britene ikke kunne stole på at sivile myndigheter (i form av Abdullah) ville gjøre en jobb som var i tråd med britiske interesser. Noe måtte uansett gjøres, både fordi det diplomatiske klimaet med Saudi-Arabia var uholdbart dårlig og fordi stammene var på randen av hungersnød som et direkte resultat av den politikken britene hadde ført vis a vis dem. Løsningen kom i form av et kompromiss. Det ble besluttet å tilkalle en britisk ”beduineksperter” fra Irak for å se på problemet, gi en vurdering av situasjonen, anbefale tiltak og forhåpentligvis sette dem i verk. Han hadde hatt suksess med lignende problemer i Irak, snakket flytende arabisk og hadde bodd blant beduinene i ørkenen i Irak i flere år. I november 1930 kom John Bagot Glubb til Amman, og han fikk straks audiens hos emir Abdullah.

---

⁷⁹ CO 831/1/11 Note on the situation in the desert area of Trans-Jordan.

⁸⁰ Wilson: *King Abdullah, Britain and the making of Jordan*, side 101.

⁸¹ FO 371/16015.

Ørkenpatruljen 1931-33

Ørkenpatruljen rir ut fra en beduinleir.⁸²

John Glubb ankom Transjordan i november 1930 med rykte som ”beduineksperter” og som mannen som stoppet Saudi-Arabias Ikhwan fra å fortsette raidene inn i Irak. John Glubb ble født i Preston i Lancashire den 16. April 1897. Han kom fra en militær familie, og selv ble han uteksaminert fra det britiske militærakademiet Sandhurst i 1915 som offiser i ingeniørvåpenet. Han kjempet i skyttergravene på vestfronten i første verdenskrig og ble både høyt dekorert og alvorlig skadet. Senere i livet skulle han få kallenavnet ”Abu Hunaik” av beduinene han jobbet sammen med. Abu Hunaik betyr ”liten kjeve” og kom av at Glubb fikk deler av underkjeven skutt vekk ved Arras på vestfronten i 1917.⁸³

---

⁸² © Camelphotos.com

⁸³ Glubb, John Bagot: *The Changing Scenes of Life – An Autobiography*, London (Quartet Books) 1983, side 44.

Da freden kom, fortsatte han som offiser i hæren, men i likhet med mange andre som ikke dimitterte etter krigen, taklet han overgangen til tilværelsen i hæren i fredstid dårlig. Han beskrev livet i kasernene som "the barrack square at Chatham [was] more than monotonous".⁸⁴ Da muligheten kom for å melde seg til tjeneste i Irak i 1920, tok han den med begge hender. Han tilbrakte de neste ti årene i Irak som ingeniør, stabsoffiser og senere som politisk agent og administrator for den irakiske staten, hovedsakelig blant beduinene i ørkenen. Han lærte seg språket, leveviset og skikkene deres og fikk stor respekt for beduinene og deres liv. I 1926 søkte han formelt avskjed i den britiske hæren for å tjene i administrasjonen til det nå formelt uavhengige Irak, men det er ingen tvil om at hans primære lojalitet lå hos den britiske kronen livet ut.

Etter første verdenskrig var det smått med økonomiske ressurser tilgjengelig for fjerne og relativt lite viktige kolonier, og Irak skulle bli en prøve på et nytt system for å okkupere et land billigst mulig. Forsvaret av landet og det som måtte være nødvendig av maktbruk mot innbyggerne, skulle foretas av RAF. I prinsippet skulle det være nok at RAF hadde en flybase sentralt i landet og politiske agenter fordelt utover i landet. Dersom en stamme gjorde opprør eller nektet å anerkjenne den nye administrasjonen i Bagdad, skulle den lokale politiske agenten telegrafere (eller bruke radio, om han var utstyrt med det) koordinatene til RAF og vente på bombeflyene.⁸⁵ Glubb ble en slik agent i Sør-Irak i 1922, en jobb han var dypt skeptisk til.⁸⁶ I 1960 skrev han en bok om opplevelsene han hadde hatt i Irak, *War in the Desert*, der han beskriver hvordan dette systemet fungerte og gir et eksempel. Ikke bare ble en lojal stamme bombet istedenfor den det var planlagt å droppe bomber på, men selve bombingene var så lite effektive at stammen unnslopp uten skade.⁸⁷ Dermed forsvant både den opprørske og den lojale stammen ut av området, og begge sluttet seg til Ibn Saud i Saudi-Arabia. Dette viste med all tydelighet for Glubb at taktikken ikke fungerte i det hele tatt. Denne episoden var med på å overbevise ham om at det ikke nyttet å prøve å kontrollere stammene på den måten. En mann kunne ikke ha ansvaret for 80 000 km² ørken og fremdeles beholde oversikten over området.⁸⁸ I samme boken skriver han også om sin skepsis mot å

---

⁸⁴ Glubb: *The story of the Arab Legion*, side 19.

⁸⁵ Glubb, John Bagot: *War in the desert*, New York (W.W.Norton & Co, Inc) 1960, side 70.

⁸⁶ Glubb: *The Changing Scenes of Life*, side 60.

⁸⁷ Glubb: *War in the desert*, side 78.

⁸⁸ Glubb: *War in the desert*, side 80.

prøve å bruke tropper til å kontrollere sivile og nødvendigheten av å få befolkningen til å bidra til å løse problemer frivillig istedenfor å bruke militær makt til å undertrykke dem. For å låne eksempler fra vår egen tid var Glubb mer opptatt av å vinne "hearts and minds" enn "shock and awe".

Da han i 1928 fikk ansvaret for å stoppe Ikhwan fra å raide inn i Irak fra Saudi-Arabia, fikk han en gylden mulighet til å sette ideene sine ut i praksis.⁸⁹ På grunn av interne uroligheter og maktpolitikk i Saudi-Arabia hadde de begynt å sende tokt inn i Irak for å plyndre de primært sjiamuslimske innbyggerne. Også de sunnimuslimske nomadestammene i ørkenen i Sør-Irak fikk merke trusselen fra Ikhwan, og Glubb ble sendt ut i ørkenen for å stoppe dem. På kort tid etablerte han et todelt system for å stoppe raid. Det første var samarbeid de forskjellige nomadene imellom, en teknikk han gav navnet "couch and hobble" (huke seg ned og tjøre kamelene). Når man fikk beskjed om at et raid var på vei, skulle stammene møtes på et avtalt punkt, tjøre sammen kamelene og etablere en forsvarslinje vendt mot den retningen man antok fienden ville komme fra. Denne teknikken var svært effektiv for å stoppe raid og dermed hindre de fiendtlige krigerne i å få med seg buskapene. Problemet var at de bare kunne stå i denne stillingen i 48 timer før dyrene begynte å dø av mangel på vann og beite. Det var derfor nødvendig å få så nøyaktig informasjon som mulig om når raidene kom slik at stammene kunne bringes sammen på riktig tidspunkt.

Glubb etablerte derfor en liten styrke med kamelryttere som opererte som speidere ute i ørkenen og som red tilbake for å advare stammene når de så fiendtlige ryttere komme inn i landet. Da skulle resten av styrken hans komme ut til stammene med maskingevær montert på lastebiler, og sikre at fienden ikke ville lykkes med plyndringstoktet. Denne taktikken, som han senere skulle videreutvikle og benytte i Transjordan, fungerte svært godt. Ikhwan angrep ved flere anledninger i 1929, men innså snart det fåfengte i å angripe slike tette stammekonsentrasjoner.⁹⁰ Selv om forsvarerne var uten støtte av lastebilmonterte maskingeværer ville tapene for angriperen bli for store til å veie opp for det byttet det var mulig å få tak i.

---

⁸⁹ Glubb: *The Changing Scenes of Life*, side 88.

⁹⁰ Glubb: *The Changing Scenes of Life*, side 89.

Det er også indikasjoner i arkivmaterialet på at hans suksess i Sør-Irak ble lagt merke til av Ibn Saud selv som ikke satte overdrevent stor pris på det han hørte. I en rapport fra Storbritannia sin representant i Jeddah i 1931 står det at Ibn Saud kjente til Glubb som en mann som hadde laget vanskeligheter for ham tidligere og at han hadde vært ”distasteful at an earlier time to Ibn Saud”.⁹¹ Dette var nok en faktor som hjalp ham med å få et godt forhold til den intens Ibn Saud-fiendtlige emir Abdullah. I 1924 reiste Glubb på kamel fra Bagdad til Amman, en reise svært få fra den vestlige verden hadde gjort før han. Da han kom frem, møtte han både emir Abdullah og hans far Hussein, og det at en engelskmann hadde reist på kamel gjennom ørkenen mellom de to landene, gjorde inntrykk.⁹² Da spørsmålet om å tilkalle Glubb fra Irak i 1930 ble vurdert, var han således en mann som både britene selv og Abdullah kjente til og respekterte. Glubb hadde et unikt utgangspunkt for å håndtere problemet. Han var både ingeniør, yrkessoldat, snakket arabisk, kjente til beduinene sin kultur og vesen og han hadde ikke minst hatt suksess med et lignende problem tidligere

Noe som utvilsomt hjalp Glubb med å få kontroll over stammene, var det faktum at de var i en kritisk økonomisk situasjon i 1930. Som vi har sett i forrige kapittel, førte den britiske politikken med å stanse raid over grensen til Saudi-Arabia til sult og nød i ørkenen. Kombinert med dårlige avlinger flere år på rad var stammene på randen av hungersnød da Glubb først ankom Transjordan. Sjeiker og stammer som normalt var skeptiske og lite samarbeidsvillige, var nå i en posisjon der de ikke hadde noe annet valg enn å samarbeide. Den nærmest totale fattigdommen som hersket blant stammene, var noe Glubb understreket på det sterkeste i sin rapport etter hans første inspeksjonstur i Transjordan sin ørken i 1931.

Glubb ankom Amman i november 1930 og ble satt inn i problemet av den britiske ministerresidenten, Abdullah og hans ministre og sjeik Shaker. Frederick Peake var ikke tilstede da Glubb ankom, og en kan spekulere i om dette var med overlegg da han fortsatte å være svært skeptisk til å benytte beduiner i Den arabiske legion. Som en svært tradisjonell offiser kan det også godt tenkes at Peake ikke ville stilt seg positiv til den utradisjonelle Glubb og hans metoder. Peake dro til London rett før Glubb ble tilkalt og kom først tilbake

---

⁹¹ The Records of Jordan, side 659.

⁹² Glubb: *The Story of the Arab Legion*, side 52.

etter at Glubb hadde fått presentert sin plan og fått den godkjent.⁹³ I det tilgjengelige arkivmaterialet er det en underlig taushet fra Peake sin side i debatten angående Glubb og om man skulle forsøke hans for så vidt utradisjonelle metoder. Det er logisk å trekke konklusjonene at siden Peake nok ville ha protestert og gått imot utnevnelsen av Glubb dersom han hadde blitt tatt med på råd, så ble denne avgjørelsen tatt mens han var ute av landet. Det er meget mulig at han ble presentert for et *fait accompli* da han kom tilbake og ikke hadde annet valg enn å godta utnevnelsen.⁹⁴ Likevel samarbeidet de to etter hvert godt med hverandre, kanskje fordi de på sett og vis hadde delt landet og ansvarsområdet mellom seg. Peake viste i alle fall en påfallende mangel på interesse for Glubb sine aktiviteter i ørkenen i de påfølgende årene.⁹⁵

Etter å ha fått en brifing i Amman fra de forskjellige notabilitetene i landet og gått gjennom det som var tilgjengelig av informasjon i legionen sitt hovedkvarter, dro Glubb ut i ørkenen i desember 1930.⁹⁶ For ikke å assosieres med verken britene eller legionen dro han kun sammen med en kjentmann og en sjåfør.⁹⁷ Han ville starte med blanke ark uten å være assosiert med TJFF og legionen og deres manglende evne til å løse stammenes problemer. Han dro nå på en rundtur til de viktigste beiteområdene i ørkenen i Transjordan. På denne måten fikk han kontakt med de forskjellige stammene i ørkenene.

Når han ankom en teltleir, presenterte han seg, ble invitert til middag og satt gjerne oppe hele natten med verten og diskuterte. Han hørte på problemene og klagemålene til stammen, hvilket forhold de hadde til de andre stammene i området, beitemønster, migrasjonsmønster og deres forhold til Ibn Saud. På samme tid presenterte han sin egen løsning på problemet og forsøkte å få stammen med på sin side. I løpet av rundturen fikk han altså et overblikk over den generelle tilstanden i ørkenen og introduserte seg selv og sine arbeidsmetoder til de forskjellige sjeikene. Han returnerte til Amman etter to måneder og skrev en rapport med sine anbefalinger. I denne beskriver han den desperate situasjonen til Huwaitatstammen. Stammen

---

⁹³ Young, Peter: *The Arab Legion*, Oxford (Osprey Publishing Limited) 1972, page 5.

⁹⁴ Young: *The Arab Legion*, side 5.

⁹⁵ Lunt: *The Arab Legion*, side 54.

⁹⁶ Glubb: *The Story of the Arab Legion*, side 91.

⁹⁷ Glubb: *The Story of the Arab Legion*, side 77.

har mistet mesteparten av sin buskap, og den totale mengden dyr er for liten til å kunne opprettholde flokken, langt mindre bygge den opp på ny. Han spår at dersom mottiltak ikke straks settes i verk, kan en tredjedel av stammen risikere å dø av sult i løpet av 1931.⁹⁸

Glubb bad om tillatelse til å bygge opp en paramilitær politistyrke på 90 mann etter samme mønster som den han tidligere hadde grunnlagt i Irak.⁹⁹ Han bad også videre om at TJFF skulle trekkes ut av grenseområdet og at han skulle få eneansvar for dette området.¹⁰⁰ Han skulle ha rett til å tilkalle hjelp fra TJFF og RAF dersom han så det nødvendig, og RAF sine rapporter fra deres patruljer over ørkenen skulle straks sendes videre til Den arabiske legion sitt hovedkvarter i Amman. Dette forslaget var en blåkopi av oppsettet til The Southern Desert Camel Corps som han hadde vært sjef for i Irak.¹⁰¹ Videre ville han ha juridisk og politisk kontroll over stammene via Bedouin Control Board og et tett samarbeid med Sjeik Shaker. BCB var etterfølgeren til Departement of Tribal Affairs som ble oppløst i 1924. Forslagene hans ble godkjent, og Glubb fikk ordre om å bygge opp en styrke med et budsjett på 13.000 palestinske pund.¹⁰² Den første februar 1931 trakk de siste styrkene til TJFF seg ut av ørkenen, og Glubb fikk formelt ansvaret.

---

⁹⁸ CO 831/11/1 – Note on the situation on the southern frontier of Trans-Jordan.

⁹⁹ CO 831/11/1 – Note on the situation on the southern frontier of Trans-Jordan.

¹⁰⁰ Glubb: *The story of the Arab Legion*, side 91.

¹⁰¹ Lunt: *The Arab Legion*, side 30.

¹⁰² Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1931, side 172.

Arven fra India

I 1930 hadde britene lang og bred erfaring med å legge under seg og kontrollere opprørske stammer rundt om i Det britiske imperiet. Spesielt i grenseområdene hadde britiske administratorer bygget seg opp store kunnskaper rundt det å administrere stammer både i og utenfor britisk territorium. Det gamle romerske prinsippet om ”divide et impera”¹⁰³ gjaldt også for britene, og de var ansett som mestere i å sette lokale grupper opp mot hverandre og dermed lettere få kontroll med nye områder.

For å holde på områder ble den eksisterende lokale eliten tatt inn i den nye maktstrukturen, og lokale herskere ble støttet med penger, gaver og muligheter for å for eksempel sende sønnene sine på skole i Storbritannia. Stammer som bodde ved imperiet sine grenser, ble ofte betalt for å ikke raide britisk territorium eller områder under britisk kontroll, og dersom de likevel gjorde det, ble det sendt straffeekspedisjoner mot deres hjemmeområder. Landsbyer ble brent, avlinger svidd av og verdier beslaglagt for å kompensere for britiske økonomiske tap og straffe stammen som hadde invadert. Budskapet til stammer i grenseområdene var klart: Stammer som bodde innenfor imperiets grenser, var forventet å betale skatt og holde freden, mens de som bodde utenfor, fikk et sjenerøst stipend for å ikke krysse inn i britisk kontrollert område. Dersom de likevel gjorde det, ville de oppleve at levegrunnet ble tatt fra dem.¹⁰⁴

Denne formen for stammekontroll fungerte godt mot bofaste stammer som var lite mobile og hadde få forsvarsverk mot militær makt. Derimot fungerte den ikke like godt overfor nomadestammer. Nomadestammer er svært mobile, og hele samfunn kan forflytte seg raskt over store avstander med alle sine verdier. De kunne derfor forholdsvis lett flykte fra forfølgere, spesielt organiserte hæravdelinger. Militære styrker var gjerne langsommere enn nomadestammene de forfulgte, grunnet manglende kjennskap til terreng, behovet for å rykke fremover samlet og behovet for speidere for å oppdage eventuelle bakhold. De var også avhengige av å ha sikre forsyningslinjer tilbake til baseområdet sitt, noe som begrenset rekkevidden. Den som hadde mest suksess med kontroll av slike stammer, var oberst Groves

---

¹⁰³ Fra latin; “Splitt og hersk”.

¹⁰⁴ Wylly, Harold: *From The Black Mountain To Waziristan - Being An Account Of The Border Countries And The More Turbulent Of The Tribes Controlled By The North-West Frontier Province, And Of Our Military Relations With Them In The Past*, London (Naval & Military Press) 2006, kapittel 1.

Sandeman, som virket i det nordvestlige India (dagens Pakistan) i 1880-årene. Han formulerte en politikk der han la mer vekt på gulrot enn på pisk, via virkemidler som subsidier, bruk av nomadestammer som ”hjelpetropper” og å knytte stammeledere tett til seg og de fordelene det britiske imperiet kunne gi. Han hadde stor suksess med denne politikken i blant annet Baluchistan, og et av Indias mest lovløse grenseområder ble på kort tid et av de fredeligste.¹⁰⁵

Med den enorme utviklingen innen mekanisert krigføring som fulgte etter første verdenskrig, forandret situasjonen seg dramatisk. Tropper i panserbiler og på lastebiler kunne forflytte seg raskere enn krigere på hester og kameler, og de hadde langt større utholdenhet og rekkevidde. Fly kunne søke over et stort område i ørkenen raskt og effektivt, samt bruke radio til å rapportere til soldatene på bakken. Nye våpen som lette maskingevær og bombekastere, sørget for at selv om stammekrigere skulle være tallmessig overlegne, ville de være teknologisk utklasset og sjanseløse mot moderne tropper i en eventuell konfrontasjon. I forhold til oberst Sandeman sin politikk om pisk og gulrot var det ikke lenger nødvendig å bruke gulrøtter, for pishen var mer enn kraftig nok til å hindre alvorlige problemer med stammer utenfor sterk statlig kontroll.

Denne utviklingen førte til at situasjonen for beduiner over hele Midtøsten forandret seg enormt i løpet av mellomkrigstiden. For eksempel i Irak førte dette til at beduiner ble politisk og kulturelt marginalisert da de i løpet av kort tid ble nøytralisert som maktfaktor og trussel mot statsmakten. I Transjordan gikk det annerledes. Glubb tok videre Sandeman sin politikk om å bruke gulrøtter for å knytte til seg stammene med andre metoder enn makt, og beduinene i Transjordan sine ørkenområder ble ikke bare nøytralisert, de ble etter hvert integrert inn i den nye nasjonalstaten og ble en ny politisk maktfaktor.

---

¹⁰⁵ Thornton, Thomas Henry: *Colonel Sir Robert Sandeman – His Life and Work on Our Indian Frontier*, London (John Murray) 1895, kapittel 2 og 3.

Rekruttering, trening og utrustning

Soldater fra Ørkenpatruljen på patrulje. Privat foto (2006)

Glubb begynte naturlig nok med å prøve å rekruttere menn til sin nye styrke. I motsetning til Peake sin politikk om ikke å rekruttere beduiner overhodet gikk Glubb inn for å rekruttere kun beduiner. Som tidligere nevnt, var Peake og flere med ham, imot å bruke beduiner som soldater fordi de mente at beduiner var for udisiplinerte og illojale av natur til å kunne bli gode soldater og at de ville desertere ved første anledning sammen med penger, våpen og utrustning. Glubb med sin erfaring fra det sørlige Irak, mente tvert imot at beduiner var naturlig gode soldater og at de utgjorde et bedre råmateriale enn fellahinsoldatene til Peake. Selv om beduinsoldater kunne tenkes å være mer lojale til sin stamme enn sin nye arbeidsgiver, ville dette oppveies av deres naturlige kjennskap til ørkenens samfunn og kultur og dermed være bedre i stand til å sloss og overleve der. Et eventuelt lojalitetsproblem kunne overvinnnes gjennom trening, bygging av en god korpsånd og sørge for at æren og stoltheten til den enkelte soldat var knyttet til Ørkenpatruljen og dens suksess.

I begynnelsen gikk det som ventet, trått med rekrutteringen, og pågangen av rekrutter var tilnærmet ikke-eksisterende. Beduinene var dypt skeptiske til den nye enheten og stolte ikke på myndighetene. Det var først etter at han fikk en med seg en kjerne av sine gamle soldater fra Irak og litt drahjelp fra Sjeik Shakir, emir Abdullah sin fetter, som sendte noen menn fra egen husholdning, at det begynte å lette. Ved å rekruttere blant Glubb sine gamle soldater fra

Irak sendte han et kraftig signal til sjeikene om at styrken ville bli opprettet og patruljene satt i gang enten de samarbeidet eller ikke.¹⁰⁶ De kunne ikke hindre opprettelsen av den nye styrken ved å hindre Glubb i å få rekrutter, og dersom de ikke sendte menn til Glubb, ville de heller ikke få noen innflytelse over eller innsyn i hvordan patruljen fungerte. Dermed kunne den potensielt bli sammensatt av menn fra rivaliserende stammer. Denne faktoren, kombinert med Glubb sin sjarm, pengegaver til sjeikene og hans respekt for stammene sine tradisjoner og kultur, gav etter hvert resultater. Pågangen av rekrutter ble snart så stor at flertallet måtte avvises da det rett og slett ikke var plass til dem. I 1933 ble det rapportert at hovedkvarteret i Amman hadde en stående liste med flere hundre potensielle rekrutter og at Ørkenpatruljen var fullt besatt.¹⁰⁷

Et viktig poeng er at i patruljen sine første år falt aldri andelen beduiner fra Irak til under 20-30 % selv om det etter hvert var stor pågang av rekrutter fra lokale stammer.¹⁰⁸ Det synes å ha vært to grunner til dette. Den første var for å ha en kjerne av erfarne soldater i patruljene som kunne trene og være et eksempel til etterfølgelse for de nyankomne. De hadde allerede fått demonstrert Glubb sine teknikker i Irak, sett at de fungerte og vært med på å redde sine egne stammer fra Ikhwan. Dette ville de fortelle videre til sine nye medsoldater og til beduiner de møtte på patrulje i ørkenen. De nye soldatene fortalte historiene videre til sine familier som igjen fortalte de videre til andre beduiner. Ryktet spredde seg fort og gjorde det lettere for Glubb å overtale beduinene til å prøve couch and hobble-teknikken og stille menn til rådighet som speidere langs grensen til Saudi-Arabia. Noen ganger dro også speiderne over på andre siden av grensen.¹⁰⁹ Selve grenselinjen var fremdeles upresis på dette tidspunktet, og mens TJFF hadde vært svært forsiktige med å nærme seg den, brukte Glubb denne upresisheten til å stasjonere speiderne sine så langt fremme som mulig. Den andre grunnen til det høye antallet irakiske beduiner i patruljen var behovet for å ha en kjerne av menn uten lokal tilknytning og dermed potensielle splittede lojalitetsbånd. Beduinene fra Irak hadde først og fremst sin lojalitet til Glubb og ikke til lokale sjeiker. Dermed kunne han stole på at selv om det ble opprør blant beduinene, ville de mest erfarne og stridsvante soldatene i Ørkenpatruljen forbli

---

¹⁰⁶ Glubb: *The Story of the Arab Legion*, side 93.

¹⁰⁷ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1933, s 281.

¹⁰⁸ Robins: *A History of Jordan*, side 43.

¹⁰⁹ Glubb: *The Story of the Arab Legion*, side 93.

lojale og ikke minst forhåpentligvis kunne rapportere om planlagte opprør før de ble satt i gang.

Blant de lokale stammene i ørkenen rekrutterte Glubb hovedsakelig i det øverste sosiale sjiktet. Sønner av sjeiker, krigere som tidligere hadde utmerket seg i kamp og andre kjente personer fikk forrang i køen av rekrutter som etter hvert oppstod. Dette bidro også indirekte til å redusere raidingen, da de mest erfarne mennene forsvant for å la seg innlemme i Ørkenpatruljen. Samtidig var dette med på å etablere en alternativ karrierevei for menn som tidligere ville ha livnært seg av å lede rading og bandittvirksomhet. Glubb rekrutterte også på en slik måte at det til enhver tid var en balanse mellom de forskjellige rivaliserende stammene.¹¹⁰

Patruljen var etter forholdene godt utstyrt. Allerede fra starten av hadde de seks terrenggående lastebiler, og snart var tre utposter under bygging.¹¹¹ Lastebilene var påmontert maskingevær og hadde radio. Soldatene var utstyrt med moderne våpen av samme type som ble brukt i den britiske hær på samme tid. Hver soldat ble utstyrt med en moderne Lee Enfield-rifle, en revolver og en tradisjonell beduinkniv i sølv og stål av høy kvalitet. Etter et kortvarig og feilslått forsøk på å kle dem i moderne britiske uniformer, ble uniformeringen av patroljen i første omgang nedprioritert til fordel for utrustning og trening. Moderne uniformer viste seg å være svært dårlig tilpasset livet på kamelryggen og i ørkenen for øvrig. Uniformen hindret dem å bevege seg på en naturlig måte og gjorde at de ble avhengige av utstyr som de tradisjonelt ikke hadde hatt bruk for, så som soveposer og ridestøvler (som gjør det vanskelig å bevege seg raskt til fots). Glubb kom imidlertid snart tilbake til problemet med å få uniformert soldatene sine, og etter hvert designet han en egen uniform til den nye patroljen som baserte seg på tradisjonell beduinpåkledning og ikke på en moderne vestlig uniform. Dette skulle skille troppene fra sivile uten å markere deres britiske tilhørighet på den måten som TJFF eller resten av Den arabiske legion sine uniformer gjorde. Soldatene ble dermed ikke i like stor grad fremmedgjort sitt lokalsamfunn, og istedenfor å være ikledd plaggene til en fremmed okkupasjonsmakt, bar de tradisjonelle kapper, utsmykning og våpen av høy

---

¹¹⁰ Robins: *A History of Jordan*, side 42.

¹¹¹ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1931, side 170.

kvalitet. Dette var med på å øke statusen til soldatene i Ørkenpatruljen og å gjøre denne karriereveien mer attraktiv for potensielle rekrutter.¹¹²

Sersjant i Ørkenpatruljens paradeuniform¹¹³

Resultatet ble en militær versjon av de bedrestilte beduinene sin påkledning. Lange kapper i hæren sin tradisjonelle khaki-farge i god kvalitet med tradisjonell beduinbekledning under, remmer og seletøy i rødt lær og standard britiske bærehylstre for våpen og ammunisjonsbandolær. Da Glubb følte at det tradisjonelle svarte og hvite hodetørkleet som beduinene brukte, var ”not quite dashing enough”, designet han et nytt i rødt og svart som

---

¹¹² Glubb: *The Story of the Arab Legion*, side 103.

¹¹³ Dette er den samme uniformen som Glubb designet i 1931. Privat foto.

siden har blitt Jordan sitt nasjonale hodeplagg.¹¹⁴ Denne uniformen viste seg å være svært praktisk, og soldatene ble beskrevet å ha en påkledning en prins verdig. At den bevarte og forsterket det tradisjonelle beduinimaget med flagrende kapper på en kamel i ørkenen var nok en bonus for major Glubb, som i sitt forfatterskap synes å ha hatt et svært romantisk bilde av beduiner og livet i ørkenen. Denne uniformen er fremdeles i bruk som paradeuniformen til dagens ørkenpatrulje i Jordan sine væpnede styrker, som en kan se av bildet ovenfor.

Gjennom å kle soldatene i en uniform de kunne være stolte av å bære og som hadde forankring i lokal tradisjon, la Glubb grunnlaget for at mennene skulle begynne å tenke på seg selv som stolte enkeltsoldater, og som en del av en enhet og på enheten med en gryende *esprit de corps*. En uforutsett, men velkommen bivirkning av den gode utrustningen avdelingen fikk, var en ytterligere forsterking av enhetens selvbilde og korpsånd. Ørkenpatruljen fikk lastebiler, radioer, maskingevær og andre tyngre våpen, noe som tidligere var blitt fratatt resten av den demilitariserte legionen. Dette var med på å bevise for de nye rekruttene at Ørkenpatruljen var en prioritert eliteformasjon og mer verdt enn de delene av Den arabiske legion som var rekruttert blant landets stedfaste befolkning.¹¹⁵ Dette passet svært godt med beduinene sitt bilde av seg selv som krigere og fellahin som underlegne.

Den nye enheten ble drillet både i de teknikkene Glubb hadde utviklet i Irak og i moderne krigføring. Rekruttene lærte å behandle de nye våpnene sine på en effektiv måte, og de ble trent i å handle som en enhet istedenfor en klynge av enkeltpersoner. Det er ikke lett å beregne den militære slagkraften til Ørkenpatruljen, spesielt siden kildene som er tilgjengelige, har en tendens til å være noe entusiastiske på dette området. På grunnlag av utrustning, trening og rapporter etter trefninger patroljen var involvert i, kan en likevel trekke noen generelle konklusjoner også på dette området. Ved flere anledninger utmerket små avdelinger fra Ørkenpatruljen seg godt i kamp mot større enheter, som oftest stridsvante beduiner fra Saudi-Arabia. Ikke bare var soldatene i patroljen menn som hadde vokst opp i ørkenen og var godt kjent med hva det innebar å føre krig i den (det var jo beduinene på andre siden av grensen også), men mennene i patroljen var ofte de beste av dem som hadde meldt seg til tjeneste. De var godt utstyrt med moderne og treffsikre Lee Enfield-rifler og revolvere

---

¹¹⁴ Massad: *Colonial Effects*, side 121.

¹¹⁵ Lunt: *The Arab Legion*, side 54

til nærforsvar (noe stammekrigere generelt ikke hadde). Det aller viktigste er at soldatene var trent til å jobbe sammen som et lag istedenfor som individer. De hadde gått gjennom et treningsprogram som var utviklet for å forvandle dem fra krigere til soldater. Viktigheten av samarbeid er noe av det første enhver soldat lærer og noe som de konstant trener på og videreutvikler. I en kampsituasjon (og på mange andre områder i livet) er ofte to mennesker som er koordinerte og jobber sammen, mer effektive enn fire som prøver å nå det samme målet hver for seg.

Vi kan trygt konkludere med at Ørkenpatruljen var en kompetent militær enhet og at standarden var høy. En vanlig fire-fem manns patrulje var mer enn kapabel til å håndtere et mindre raid, enten ved å gå i kamp mot dem eller å rapportere tilbake til en større enhet. Større enheter som de motoriserte patruljene med lastebiler og maskingevær, var i stand til å bekjempe store grupper, og Ørkenpatruljen var dermed i stand til å takle alle interne trusler i Transjordan sin ørken og alt utenom de største plyndringstoktene fra andre siden av grensen. Dersom de skulle møte en slik stor trussel, ville de kunne tilkalle assistanse fra RAF og TJFF, som bevoktet de fruktbare og bebygde delene av landet langs Jordanelven.

Organisering og deployering

Glubb med sine soldater rir ut på patrulje.¹¹⁶

Ørkenpatruljen ble utover i tredveårene kjent for sine steinfort som ble bygget på strategiske plasseringer langs grensen og i ørkenen, blant annet ved oasene Mudawara og Bair.¹¹⁷ De var gjerne bygget ved en vannkilde, med murer som var minimum 4 meter høye samt observasjonstårn. Alle fortene var utstyrt med radio for raskt å kunne kommunisere med hovedkvarteret i Amman, og den lokale kommandanten rapporterte alle besøk og bevegelser i fortet sitt område til hovedkvarteret. Det tok tid før fortene ble ferdig utbygget, og i begynnelsen konsentrerte Glubb styrkene sine ute blant stammene. I perioden mellom grunnleggelsen av Ørkenpatruljen i 1931 og medio 1933 var patruljen stort sett organisert som en mobil styrke på konstant patrulje mellom de forskjellige nomadeleirene. Først i 1932 ble patruljens ansvarsområde delt opp i mindre områder, med hovedkvarter i Amman og regionshovedkvarter i Azraq (ansvarsområde nord) og Mudawara (ansvarsområde sør).¹¹⁸ I

¹¹⁶ © Camelphotos.com

¹¹⁷ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1931, side 194.

¹¹⁸ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1933, side 281.

1932 ble patruljen sin styrke økt med 70 menn, en økning som var betalt av The Iraqi Petroleum Company.¹¹⁹ De ble satt opp for å beskytte oljeledningen mellom Irak og Palestina og deltok derfor ikke i aktiv patruljevirkosomhet i ørkenen. Transjordan sin del av denne ledningen var 331 kilometer lang og den gikk hovedsakelig gjennom ørkenområdene. Det er imidlertid logisk å gå ut ifra at Glubb roterte menn mellom vakttjeneste på oljeledningen og den mer slitsomme konstante patruljevirkosomheten. På denne måten ville han ha stadig tilgang til uthvilte menn og en anledning til å benytte tiden ved oljeledningen til trening og utdanning.

I denne tidsperioden var styrken organisert dels som en operativ enhet og dels som en treningsenhet. Administrasjonen var tilknyttet Den arabiske legion sin base i Amman, og her lå også verkstedet for motorkjøretøyene, depotet og senteret for trening og opplæring av nye rekrutter. De tekniske delene av patruljens virksomhet så som verkstedet, depotet og radiostasjonene, ble ivaretatt av trent personell fra staben i Den arabiske legion eller sekundært ifra TJFF. Vedlikehold og drift av depot og radio ble tilknyttet allerede eksisterende enheter i Den arabiske legion, og TJFF lånte ut sjåførere og radiooperatører til patruljene som ble sendt ut i ørkenen. Personell fra TJFF stod også for opplæring og trening av rekruttene i bruk av nye våpen som moderne rifler og maskingevær. Nye rekrutter gikk kun gjennom en kort grunnleggende opplæringsfase før de ble sendt ut i ørkenen tilknyttet erfarne patruljeledere for ”on the job training”. Antallet beduinsoldater tilgjengelig for operativ virksomhet i ørkenen ble på denne måten maksimal, og etter hvert som beduiner fikk erfaring som sjåførere og radiooperatører, ble også de stillingene besatt av beduiner. Glubb var selv nesten kontinuerlig ute i ørkenen sammen med en større patrulje med radiosamband tilbake til hovedkvarteret.

For å utnytte Ørkenpatruljen mest mulig effektivt ble to hovedtyper av patruljemønster benyttet. En av dem var enheter med fire til fem menn som red sektorbaserte patruljer på kamelryggen. Denne typen enhet var som oftest ledet av en sersjant eller en annen erfaren underoffiser. De var ansvarlige for å patruljere sin sektor for tegn til plyndringstokt eller bandittvirksomhet og for å ha oppsyn med de stammene som til enhver tid måtte befinne seg i

---

¹¹⁹ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1933, side 283.

deres område. De hadde et spesielt fokus på konflikter stammene imellom og hadde derfor nær kontakt med sjeikene innenfor sitt ansvarsområde. De red fra stamme til stamme i et delvis tilfeldig mønster slik at beduinene ikke kunne forutsi når de ville dukke opp i deres leir, mens de samtidig visste at dersom de ventet ved et gitt punkt lenge nok ville de dukke opp. Dette var en type virksomhet som kan sammenlignes med en lokal politistyrke som tar seg av den daglige politivirksomheten i sitt område, patruljerer og sørger for ro og orden. Slike patruljer kunne også bestå av en mann som fikk ansvar for et mindre område etter mønster fra Canada sitt berømte ridende politi. Dette var ofte sønner av en sjeik fra det aktuelle området, og de var derfor både svært godt kjent i området og hadde en sosial status som gav dem ytterligere autoritet utover den formelle autoriteten som representant for sentralmakten i Amman. Dette systemet med lokale politimenn ble riktignok ikke benyttet i de mer sensitive grenseområdene der behovet for større enheter på grunn av sikkerhetstrusselen fra sør og kravene til pålitelighet og lojalitet blant troppene, var større.

Den andre hovedtypen patruljevirkosmhet var større langdistansepatruljer med lastebiler og speidere på kamel.¹²⁰ En typisk patrulje besto av en eller to lastebiler med påmonterte tunge maskingevær, en bil eller panserbil som kunne bevege seg svært raskt og en liten rytteravdeling som fungerte som speidere og rekognoseringsavdeling. Slike patruljer hadde alltid med seg radio og var i kontinuerlig kontakt med RAF og legionen sitt hovedkvarter i Amman for å få oppdateringer og rapporter fra andre patruljer og RAF sine patruljeflyvninger i ørkenen. Disse patruljene sin oppgave var å være på utkikk etter raid og annen virksomhet som smugling, bandittvirksomhet og angrep fra utenlandske styrker. Dersom RAF observerte noe, kunne de raskt dra dit og undersøke saken. En slik stor patrulje kunne fint håndtere alle trusler mindre enn en større invasjon, og da kunne de få hjelp raskt fra RAF sine jagerfly eller tilkalle regulære hæravdelinger fra TJFF.

Men vel så viktig var det å vise flagget på denne måten. Det viste stammene at selv om TJFF hadde trukket seg ut av ørkenen, var sentralmakten fremdeles i stand til å nå ut til dem med nok styrke til å få stammene til å underkaste seg Amman sin vilje. Patruljen stoppet i hver eneste leir de kom over, og det ble drukket kaffe og utvekslet rykter og nyheter. Sjeikene fikk

---

¹²⁰ Glubb: *The Story of the Arab Legion*, side 104.

anledning til å komme med sine klagemål og luften sine syn på situasjonen i ørkenen, og patruljelederen (i alle fall om det var Glubb selv) kunne dømme i tvistemål og megle i konflikter stammene imellom. Major Glubb reiste nesten alltid med den største (og i begynnelsen eneste) motorpatruljen, og brukte RAF sine speiderrapporter til å sørge for at alle de viktigste stammene fikk jevnlig besøk.

Plyndringstoktene sitt endelige

Glubb begynte i første omgang med å sette i gang tiltak som ville være med på å minimalisere effekten av plyndringstoktene fra Saudi-Arabia. Det ville ta en tid å stoppe plyndringen helt, og situasjonen var allerede kritisk. Det var derfor nødvendig å iverksette tiltak straks som i det minste kunne lette litt på situasjonen for de stammene som var hardest rammet. Avlingene hadde slått feil flere år på rad, og lengre tørkeperioder enn vanlig gjorde sitt til at Transjordan sine beduiner var ekstra sårbare for plyndringstokt fra sør.

Den vanlige framgangsmåten for et plyndringstokt var at man dro mot målet i flere grupper, som samlet seg på et avtalt sted mindre enn ett dagsritt fra målet. Der byttet man fra kameler til hester, og flertallet dro videre på hesteryggen mens en liten gruppe ble igjen for å passe kamelene og forsvare dem mot eventuelle angrep. Hovedgruppen red gjerne mot målet om natten for å kunne angripe rett før daggry, da man kunne vente at folk sov tyngst og vaktpostene var minst påpasselige. Man angrep på en bred linje med høye skrik og hyl. En gruppe sloss mot forsvarerne og oppholdt dem, mens en annen samlet sammen så mye buskap og verdier de kunne få tak i. Deretter trakk raidet seg tilbake til det avtalte stedet, byttet tilbake til kameler (som i mellomtiden var blitt uthvilt) og begynte på hjemveien. En eventuell forfølgelse var avhengig av styrkeforholdet mellom angriper og forsvarer, hvor snart forsvarerne kom seg etter overraskelsen og om de hadde uthvilte dyr som de kunne forfølge med.

Det første tiltaket var derfor et enkelt varslingsystem rettet mot sør etter mønster fra det Glubb hadde utviklet i Irak. Han overtalte Huwaitatstammen til å stille menn til rådighet for et system med vaktposter langs grensen. De besto av team på to menn som skulle slå leir ved vannhull og andre naturlige samlingssteder for grupper med ryttere. De var utstyrt med en god hest hver og to kameler lastet med mat, vann og andre forsyninger.¹²¹ Dersom de observerte et raid på vei mot Transjordan, skulle den ene mannen ri nord på hest og advare stammen, mens den andre ble igjen for å observere og ta vare på dyrene. Han kunne også gi beskjed dersom han observerte at rytterne snudde eller forandret retning. Førstemann skulle primært advare nærmeste stamme (som oftest sin egen) som så skulle sende bud på Glubb (dersom han var i

---

¹²¹ Glubb: *The Story of the Arab Legion*, side 81.

nærheten) eller nærmeste sted med telefon- eller radioforbindelse til Amman.¹²² Dersom Amman ble varslet raskt nok, kunne de sende RAF, enheter fra TJFF og ryttere fra Ørkenpatruljen til stedet. Uansett ville stammene få et lite forvarsel om at et plyndringstokt var på vei og dermed gjøre dem i stand til å ta de forholdsreglene de kunne ta.

Her hadde stammene to valg. De kunne velge å pakke sammen leiren, samle flokkene sine og flykte fra stedet før angriperne nådde frem. Ulempen med denne taktikken var at dersom angriperne nådde frem mens stammen fremdeles forberedte seg på å flykte, var de ekstra sårbare og et lett bytte for angriperne. Dersom de klarte å komme seg av gårde, var de avhengige av å nå frem til et annet vannhull eller beitemarker innen kort tid, og siden ryttere på hest rir fortere enn familier på kamel kunne de risikere at de ville bli tatt igjen og angrepet. Som tidligere nevnt, hadde Glubb utviklet et teknikk han hadde gitt navnet ”couch and hobble” da han stod overfor det samme problemet i Irak.¹²³ Denne teknikken gikk ut på at stammene slo opp teltene sine på en linje vendt mot den retningen angrepet ville komme fra. Gjetergutter samlet flokkene og drev dem tilbake til leiområdet mens resten av stammen samlet sammen så mye vann, mat, for til dyrene og brensel som mulig. Når flokkene ankom leiren ble kamelene og resten av buskapen tjort sammen mellom teltene med forbeina bundet sammen så de ikke kunne bevege seg. Kvinner, barn og stridsuføre menn ble plassert i teltene og leirbålene slukket. Stammen sine krigere samlet seg foran rekken med telt, dels på hest og dels til fots.

Denne teknikken hadde to store fordeler og en massiv ulempe. Den første fordelene var at stammen sine dyr og verdier ble konsentrert og dermed lett å bevokte. Dyrene var tjoret på en slik måte at det ble veldig vanskelig for angriperne å skille dem ut fra forsvarerne og drive dem vekk. Ved å plassere dem innimellom teltene, ble det også tilnærmet umulig å ri igjennom flokken for å spre kaos og forvirring. Den andre fordelene var at ”couch and hobble” frigjorde flest mulig krigere til å slåss mot fienden. De kunne både forsvare flokken og bekjempe angriperne samtidig, og dersom de ble angrepet midt i mot, kunne de konsentrere det de hadde av ildkraft mot angriperne. Dette ville føre til større tap enn det som var vanlig innen slik krigføring, og dette ville igjen være med på å avskrekke fienden fra å angripe. Dersom

---

¹²² Young: *The Arab Legion*, side 19.

¹²³ ”Kryp sammen og tjor flokken”

Ørkenpatruljen eller TJFF rakk å komme til assistanse, ville de stille opp panserbiler eller lastebiler med maskingevær på flankene, noe som ville gjøre det tilnærmet suicidalt å angripe.

Ulempen med denne teknikken var at stammen ble helt immobil og ute av stand til å beite eller sanke sammen nødvendigheter som mat, vann og brensel. Glubb anslo at en stamme bare kunne "couch and hobble" i maksimalt 48 timer før mat og vannmangel ville tvinge dem til enten å la dyrene beite eller la dem dø av sult og tørst.¹²⁴ Dette førte til at stammene var avhengig av å få nøyaktig beskjed fra speiderne om når raidet ville komme frem. Dersom stammen gikk sammen for tidlig, ville de ikke kunne holde ut lenge når angrepet kom, og dersom de ventet for lenge, kunne de bli angrepet i den sårbare fasen mens de forberedte seg. Speiderne måtte derfor plasseres slik at de ville få øye på fienden når de samlet seg før angrepet, og de måtte ha gode hester for å kunne gi tidligst mulig beskjed til stammen. På den måten kunne de ikke bare få gi beskjed om at fienden var på vei, men også hvor de samlet seg. Slik kunne stammelederne best anslå hvor lang tid det ville ta før angrepet kom og fortelle Glubb hvor fienden sine kameler var gjemt.

Videre kunne "couch and hobble"-teknikken bare stoppe et raid. De var derfor avhengig av hjelp fra myndighetene for å drive fienden vekk, enten ved hjelp av RAF, TJFF eller Ørkenpatruljen. Glubb satte derfor ikke bare opp et system som hjalp stammene til å forsvare seg mot raid, men han gjorde systemet sin suksess avhengig av både stammene sin samarbeidsvilje og myndighetene sin velvilje. På denne måten ble stammene litt mer avhengig av myndighetene og sentral kontroll, og de fikk for første gang se fordelene og ikke bare ulempene med en sterk stat og påfølgende skattlegging.

Problemet var bare å overtale stammene til å ta dette systemet i bruk. Som tidligere nevnt, hjalp det at Glubb sine tidligere soldater i Irak hadde kommet til Jordan. Deres historier om hvordan systemet hadde fungert i Irak, hjalp med å overvinne stammene sine skepsis til Glubb og hans forslag. Men selv om stammene tok i bruk dette systemet på egenhånd, var det bare en del av løsningen. Stammene måtte også gi beskjed videre til myndighetene, noe som krevde at den eller de aktuelle stammelederne både stolte på myndighetene og innså verdien av å rapportere til dem. En episode som var med på å legge grunnlaget for et tillitsforhold mellom Glubb og stammene, skjedde tidlig i 1931. I løpet av et besøk til en av leirene til

---

¹²⁴ Glubb: *War in the desert*, side 95.

Huwaitatstammen så Glubb en mann som skulle vært på vaktpost fem mil unna ved et vannhull i ørkenen. Glubb gikk opp til mannen og gav ham en ørefik, noe han senere skrev at skyldtes at han var "tired and filled with anxiety of reconciling the tribes and the troops".¹²⁵

Glubb forlot deretter leiren, men kort tid etterpå ble han angrepet av mannens bror som ville hevne det ydmykende slaget. Ingen ble skadet, men nå var Glubb nødt til å gi en offisiell reaksjon både på grunn av mannen som hadde forlatt vaktposten sin og broren som hadde angrepet Glubb. I stedet for å sende ut en arrestordre på mennene, noe som ville vært den vanlige fremgangsmåten, valgte Glubb å prøve en annen metode for å statuere et eksempel. Han dro til nærmeste base for TJFF og "lånte" et kompani med soldater av kommandanten der. Han og soldatene fra TJFF dro tilbake til leiren til Huwaitatstammen og beslagla 100 av stammen sine kameler som de tok med seg til Glubb sin egen leir i nærheten, en fremgangsmåte som på mange måter minner om beduinene sine egne plyndringstokt. Etter hvert dukket stammen sine ledere opp og ba om å få kamelene sine tilbake og lovet å straffe mennene. Glubb gav stammen kamelene sine tilbake sammen med forsikringer om at alt var tilgitt og at staten skulle være sjenerøs med dem i dette tilfellet.¹²⁶ En potensielt katastrofal konflikt med en viktig beduinstamme ble på denne måten i stedet et symbol på hvordan stat og stamme kunne samarbeide og et bevis på at staten nå (gjennom Glubb) førte en annen politikk ovenfor beduinene. Denne formen for kollektiv avstraffelse skulle senere bli normen for staten sine represalier mot stammer som forbrøt seg.

Å hindre stammer fra de omliggende landene å raide inn i Transjordan var bare halve problemet. Vel så viktig, og med tanke på politikken som ble ført i 1920-årene kanskje enda viktigere, var det å hindre de transjordanske stammene å krenke grensene. Overfor Irak var ikke dette noe problem, for britene hadde kontroll over begge landene, og beduinene kunne komme og dra som de ville med et minimum av grensekontroll. Det største problemet lå som tidligere nevnt, i nord mot Syria og i sør mot Ibn Saud sitt nye kongerike. Problemet var også politisk, da Abdullah til tider aktivt oppmuntret både saudi-arabiske stammer og syrere til motstand mot Ibn Saud og Frankrike. Det aspektet ligger imidlertid utenfor denne teksten sitt

---

¹²⁵ Glubb: *The story of the Arab Legion*, side 82.

¹²⁶ *Ibid*, side 83.

område, og jeg vil derfor kun konsentrere meg om hva som ble gjort internt i Transjordans ørkenområder og ikke beskrive den diplomatiske tautrekkingen som pågikk samtidig.

Det største og mest kritiske problemet lå i sør mot Saudi-Arabia. Det var den pågående diplomatiske konflikten mellom Ibn Saud, Transjordan og Storbritannia som hadde ført Glubb til Transjordan. Kombinasjonen av TJFF og RAF hadde klart å få en midlertidig slutt på plyndringstoktene, men nå som TJFF var blitt trukket tilbake fra grensen, var det ikke lenger noe som hindret beduinene fra å gjenoppta sine gamle sysler. Glubb måtte raskt innføre et system som hindret beduinene i å sende raid over grensen, og dette måtte være et system han kunne håndheve på egenhånd med minimale ressurser og begrenset støtte fra TJFF. Ideelt skulle det derfor være et system basert på samarbeid istedenfor tvang, da bruk av tvang hadde vist seg å være ressurskrevende for staten og katastrofalt for beduinene.

Også mot fransk Syria i nord var det nødvendig med strengere grensekontroll, men her var problemet annerledes. De drusiske flyktningene var fortsatt i flyktningeleirer i Transjorden. Selv om disse var ment for ikke-stridende som kvinner og barn som hadde flyktet fra konflikten, hevdet franskmennene at leirene ble brukt som base og utgangspunkt for angrep mot franske interesser i Syria.¹²⁷ Plyndringstokt forekom også over grensen i nord, selv om de var små og i liten skala i forhold til situasjonen mot Saudi-Arabia i sør.¹²⁸ Problemet med å bekjempe denne aktiviteten i nord lå i det vanskelige terrenget. I motsetning til i sør og øst der den åpne ørkenen hadde få skjulesteder, var området i nord preget av fjell, lava og ellers vanskelig terreng. Dette lavabeltet var ufremkommelig for motoriserte kjøretøyer og svært lett å forsvare mot angripere. I løpet av 1932 fikk Glubb likevel ryddet veier på kryss og tvers av dette området og åpnet det på denne måten opp for lastebilpatruljer.¹²⁹ Dette bedret situasjonen dramatisk, og etter kort tid var det kun de politiske problemene med undergrunnsvirksomheten mot fransk styre som stod igjen.

---

¹²⁷ Priestland, Jane (ed): *Records of Jordan 1919-1965 – Volume 2: 1919-1927*, London (Archive Editions) 1996, side 89.

¹²⁸ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1928, side 99.

¹²⁹ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1932, side 204.

Glubb hadde også juridisk makt i nomadeområdene, definert som alt øst for Hejaz-jernbanen. Som medlem av The Bedouin Control Board (BCB) hadde Glubb vide juridiske fullmakter og fungerte i praksis som både aktor og dommer.¹³⁰ Dette sammen med hans militære dominans i ørkenen og støtte fra TJFF og RAF, gjorde at Glubb i praksis fungerte som en militærguvernør for ørkenområdene. Det skulle vise seg at det var den juridiske makten og måten han håndhevet den på som kanskje ble den viktigste faktoren for hans suksess med å stoppe raidingen. Samtidig med introduksjonen av ”couch and hobble”-systemet for å hindre plyndringstokt fra Saudi-Arabia begynte Glubb å legge grunnlaget for å stoppe trafikken andre veien. Det første han gjorde var å proklamere at dersom noen stjal eller plyndret, ville byttet bli tatt ifra dem, og de ville måtte betale et tilsvarende antall dyr eller verdier til staten som straff. Deretter ville saken bli avsluttet, og det ville ikke komme ytterligere straffereaksjoner fra myndighetene sin side. Dette systemet hadde flere fordeler ifølge Glubb, og i boken *The Story of the Arab Legion* skriver han:

“It was a sporting idea, which appealed to the tribesmen, so that many informers hastened to give away the criminals. When this happened, we called upon the offender and told him we knew all about him. If he attempted to deny, we rounded up six camels and told him the two for one rule applied only to people who owned up. This usually forced a confession and resulted in the production of the stolen animal. We took one for ourselves for each stolen animal and finished up by making tea and discussing the whole affair with the criminals. This system abolished not only raiding but even ordinary stealing.”¹³¹

Uansett om beduinene var enig i at det var en ”sporting idea” eller ikke, så er det ingen tvil om at denne framgangsmåten fungerte bedre enn bruk av fengsler og tradisjonelle politimetoder. Beduiner ble, ifølge Glubb, ofte psykisk knekket av fengsel, og straffen stod derfor ikke i forhold til forbrytelsen. Det var også forholdsvis lett for en enkeltperson å gjemme seg i ørkenen, og han kunne flykte fra landet dersom han følte at det var bedre enn fengsel. Videre var det vanskelig å finne bevis og vitner til forbrytelser i ørkenen, og det var både dyrt og tidkrevende å avholde rettssaker. Derfor var det både enklere og raskere å

---

¹³⁰BCB vil bli behandlet nærmere i neste kapittel.

¹³¹ Glubb: *The story of the Arab Legion*, side 102.

beslaglegge stammens eller den mistenktes verdier, for på denne måten tvinge ham til å stå frem. For Glubb og Ørkenpatruljen var det langt enklere å finne en flokk enn å finne en rømling, og for den som var mistenkt for forbrytelsen, var det bedre å miste en kamel for hver kamel han hadde stjålet enn å miste hele flokken.

Dette systemet var avhengig av villige informanter for at det skulle fungere, og det virker som om det var mer belønning i form av penger enn en ”sporting idea” som fikk angiverne til å melde fra. Det er også naturlig å anta at dersom Glubb ikke hadde sikker informasjon, gikk han et nivå opp ved for eksempel å beslaglegge en stamme sin flokk når han ikke visste hvem i stammen som hadde begått den aktuelle forbrytelsen. Selv om dette kan virke noe vilkårlig og uten skikkelige garantier for at rettssikkerheten ble opprettholdt på en tilfredsstillende måte, var det ikke uten basis i allerede eksisterende lov og rett slik den ble praktisert blant beduinene. Å måtte betale erstatning eller kompensasjon for misgjerninger var den vanligste måten udåder ble håndtert på, og man kunne gjøre opp for alt ifra guttestreker til mord ved å betale en erstatning til offeret eller dets familie. Glubb sine straffemetoder passet derfor inn i ørkenstammene sin eksisterende rettsoppfatning og ble lettere akseptert av dem som en legitim metode for å straffe misgjerninger og brudd på staten sine lover.

Etter hvert som Glubb vant tillit og fortrolighet hos sjeikene og sine nye soldater (som ofte var sønner av de samme sjeikene) fikk hans oppfatninger større vekt blant folket i ørkenen. Han la vekt på at plyndring ikke lønte seg for stammene sett under ett og denne oppfatningen fikk etter hvert bred aksept. Dersom plyndringstoktene stammene imellom opphørte, ville den totale velstanden i ørkenen gå opp for alle og ikke bare for de som hadde mest fra før. Plyndring var ikke et null-sum-spill uten konsekvenser for det store bildet. Selv om man kunne tjene på å plyndre andre som enkeltperson, førte det til at stammene som helhet ble fattigere. I forbindelse med et raid eller den påfølgende hastige turen tilbake var det ikke til å unngå at noen kameler, sauer eller lignende døde. Et annet poeng er at når plyndringen forsvant økte muligheten for de mektigere stammene og sjeikene til å bygge seg opp en større formue enn før. Da plyndring som sosial utjevningfaktor forsvant, økte derfor forskjellen mellom fattig og rik i ørkenen

For hvert raid ble altså den totale mengden dyr i området redusert, og stammene kom inn i en ond syklus der de raidet seg fattige. Dyreflokkene kunne bare bli fornyet i gode år eller ved å raide andre, mer fjerntliggende stammer. Det brakte problemer videre til stadig nye områder og gjorde at uår ble forsterket og effekten av gode år og avlinger mindre. Videre førte den konstante trusselen om raid til at de forskjellige familiene i en stamme måtte slå leir sammen for å være noenlunde sikre på at de kunne forsvare seg mot en angriper. Dette reduserte tilgjengelig beiteland og dermed størrelsen på flokkene, siden de ikke kunne spre seg ut over et stort område uten samtidig å gjøre seg til et lett bytte for andre stammer. Etter at plyndringstoktene stoppet, forsvant de store stammeleirene som hadde dominert tidligere, og mindre leire bestående av en familie eller to dukket opp over hele ørkenen. Dette økte utnyttelsen av det tilgjengelige beitelandet enormt og gjorde den enkelte familie i stand til å brødfø større flokker og dermed øke familiens velstand og sosiale trygghet.

Sist, men ikke minst lyktes Glubb på grunn av sin karisma og personlighet. De tilgjengelige kildene, både hans egne og andres, skriver at han behandlet stammene med respekt og ifølge deres egne skikker. Han snakket språket deres, kjente til beduinene sin kultur og tradisjon, levde blant dem ute i ørkenen og kunne derfor kommunisere med dem på en måte som få andre engelskmenn var i stand til. Når vi leser om Glubb i dag kan han virke både patroniserende, nedlatende og rasistisk, noe han nok også i stor grad var, men etter datidens standarder var John Glubb fullt ut i stand til å håndtere beduiner på en måte som ikke fremmedgjorde dem og støttet dem fra seg. En av Ørkenpatruljens første rekrutter, Hamdan al-Biluwi, beskrev han på denne måten:

“He was quite different from any other kind of government official. In the first place he lived as we did, in a tent and simply. Secondly, he knew our customs and respected them. Thirdly, he was very patient; he would sit for hours arguing with us around the coffee hearth. He never lost his temper, or only very occasionally, and he never forgot a face or a name. But above all, I think, we knew he was honest: we were so accustomed to being cheated that an honest Government official was something remarkable. We trusted him, and without that trust Pasha [Glubb] would never have succeeded.”¹³²

---

¹³² Lunt: *The Arab legion*, side 44.

Som al-Biluwi skrev, så førte Glubb sine metoder frem. Kombinasjonen av vaktposter, ”couch and hobble”, patruljer i ørkenen og en ny juridisk tilnærming til problemet satte raskt en strek for plyndringsvirksomheten. I Storbritannia årlige rapport til Folkeforbundet for mandatsområdet Transjordan for 1933 står det:

Desert Control.—The system of controlling and protecting the people of the Desert, initiated in 1931, has proved an unqualified success. The Desert Police has now a strength of approximately 150 officers and men; it has six armed cars and a small section of camel-men, and is based on four forts in the Desert, all equipped with wireless. The men are all Beduin except the car drivers and wireless operators. Raiding has ceased because it is no longer a paying proposition or a necessary means of livelihood. To one who has seen the chaos out of which order has been restored, the change, very largely due to the ability of the Officer Commanding the Desert Police, is remarkable.¹³³

Det siste noterte plyndringstoktet over grensen var i 1932¹³⁴, og plyndringstokt internt i Transjordan forsvant straks etterpå.¹³⁵ Prisen stammene skulle måtte betale for dette var høy. I samme dokument slås det nemlig fast at alle krav om erstatning eller tilbakeføring av stjålne dyr eller verdier frafaller. Stammene fikk derfor aldri noen kompensasjon for dyrene som var stjålet fra dem, og som vi skal se i neste kapittel, førte dette til at de stod svært dårlig rustet mot hungersnød og sultkatastrofer.

Det er ingen tvil om at Ørkenpatruljen og Glubb sine prestasjoner i ørkenen var imponerende. I løpet av 3 år satte de en stopper for alle typer plyndringstokt og reduserte samtidig kriminaliteten i ørkenen til en brøkdel av hva den tidligere hadde vært. Dette var på ingen måte en enestående eller ny prestasjon, for som vi har sett, bygde dette arbeidet på teknikker og metoder utviklet blant annet i britisk India. Glubb videreutviklet dette metodesettet i løpet av sin periode i Irak og tilpasset det til beduinenes kultur og situasjon. Ørkenpatruljen var en

---

¹³³ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1933, side 245.

¹³⁴ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1932, side 231.

¹³⁵ Young: *The Arab Legion*, side 112.

svært synlig styrke i ørkenen, og med sitt hyppige patruljemønster var de stadig innom de største og viktigste stammene. Men selve styrken i seg selv var nok ikke et stort hinder for plyndringstoktene. Patruljen var i begynnelsen bare nitti mann, og de skulle bevokte enorme områder, samlet ca 76 000 kvadratkilometer.¹³⁶ Dersom en stamme ville utføre et plyndringstokt, var det lett for dem å omgå Ørkenpatruljen, om enn en del mer omstendelig å ikke bli oppdaget av RAF. Ørkenpatruljen sin avskrekkende styrke lå mer i hva den representerte, for bak den lå overveldende militær makt i form av fly fra RAF og tropper fra TJFF. Ørkenpatruljen var et symbol på myndighetene sin nye makt til å straffe beduinene dersom de brøt med staten sine lover og forordninger.

Det å straffe stammene og hindre dem i å dra på plyndringstokt kurerer kun symptomene og ikke problemet som lå til grunn for raidene. Som tidligere nevnt, var plyndring av andre stammer både en måte å skaffe seg rikdom på og ofte en metode for å hindre sult og nød. Det var tvingende nødvendig å erstatte plyndring med en annen inntektsgivende aktivitet som de kunne basere livsgrunnlaget sitt på. Neste kapittel vil behandle hvordan Glubb la grunnlaget for en varig stabilitet i ørkenen og hvordan beduinene ble mer og mer integrert inn som en del av statsapparatet.

---

¹³⁶ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1935 side 273.

Pax Glubb 1933-1939

Glubb som hærsjef i 1948¹³⁷

I 1933 var problemet med raid og motraid i ørkenen og over grensene til nabolandene over. Det siste raidet over grensene som er registrert, var i 1932.¹³⁸ Etter det ble forholdet mellom Transjordan og nabolandene Syria og Saudi-Arabia bedre, om enn fremdeles kjølig og distansert. Å stoppe raidene var bare halve jobben. Vel så viktig var det å få stammene til å begynne å betale skatt, sikre deres lojalitet og stabilisere ørkenen uten at det ville kreve store troppestyrker og store mengder penger. Det ble derfor viktig å gjøre stammene avhengig av statlig velvilje og sikre deres lojalitet til den.

Ettersom konflikten i nabomandatet Palestina økte i omfang utover 1930-tallet, ble også den bofaste befolkningen i Transjordan mer politisk bevisst. Et stort flertall av befolkningen hadde stor sympati for araberne i Palestina sin sak, og britene fryktet at urolighetene i Palestina

---

¹³⁷ © Life Magazine.

¹³⁸ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1932 side 231.

skulle spre seg inn i Transjordan. Også blant beduinene var det sympati for deres trosfeller i Palestina, men de var langt mindre politisk bevisste enn resten av Transjordan sin befolkning. Glubb prioriterte å hindre en politisk bevissthet i å vokse frem blant annet ved å begrense beduinene sin kontakt med omverdenen og gjennom utdanning. Svært mye av kontakten med omverdenen utenom handelsvirksomhet gikk gjennom Ørkenpatruljen, og Glubb prøvde å hindre moderne ideer om arabisk nasjonalisme å nå inn i ørkenen. Det spede utdanningssystemet var også kontrollert, og skolene ble i stor grad sett på som forberedende til militærtjeneste, noe som blir beskrevet senere i dette kapitlet.

Det var viktig å sikre stammene en annen levevei enn plyndring og bandittvirksomhet, noe som kunne erstatte inntektstapet fra raidene og hjelpe beduinene til å bygge seg opp et nytt økonomisk fundament. Både britene og beduinene visste at uten en annen inntekt var det lite som hindret beduinene i å dra på plyndringstokt igjen og dermed sette i gang den onde sirkelen på nytt.¹³⁹ Løsningen på dette problemet ble en kombinasjon av å oppmuntre beduinene til å bli stedfaste og dyrke jorden, samt å konsentrere seg om oppdrett av dyr i større skala enn før. Som vi har sett tidligere, var økt tilgang på beiteområder en positiv effekt av at det ble slutt på plyndringstoktene. Men denne effekten ble redusert av den samme faktoren som tidligere hadde gjort stammene mottagelige for Glubb sine metoder, nemlig hungersnøden som varte helt frem til 1936.

---

¹³⁹ Glubb: *The story of the Arab Legion*, side 168

Sult og hungersnøden 1929 til 1936

140

Kombinasjonen av plyndringstokt fra Saudi-Arabia, feilslåtte avlinger, stadige gresshoppesvermer¹⁴¹ og straffereaksjoner fra myndighetene når de prøvde å gjenopprette balansen, gjorde at stammene var svært sårbare. Da Glubb ankom landet i 1930, var de som sagt, på randen av hungersnød og helt uten reserver mot nye problemer. Innen ørkenen var blitt stabilisert i 1933 hadde effekten av depresjonen som startet i USA i 1929, nådd Midtøsten med full styrke. Stammene sin motstandskraft mot økonomiske kriser var ennå ikke gjenoppbygget etter de harde tidene på slutten av 1920-tallet, og ifølge de årlige mandatsrapportene til Folkeforbundet hadde avlingene vært jevnt over dårlige siden 1925. Den lange kalde vinteren 1933 var spesielt ille. Ute av stand til å stjele nye dyr til å erstatte de som de hadde mistet og ennå uten alternative inntekter, ble Transjordan sine nomadestammer ekstra hardt rammet av depresjonen. De forskjellige faktorene forsterket hverandre og skapte en perfekt storm som slo inn over ørkenen i 1933. Sultkatastrofen var et faktum, og det gikk spesielt hardt ut over Huwaitatstammen. Denne stammen var den som hadde vært mest

---

¹⁴⁰ © Life Magazine.

¹⁴¹ Se for eksempel Mandatsrapporten for 1931, side 171.

eksponert for raid fra sør, og siden Ibn Saud nektet å returnere dyrene, var stammen fra før preget av dyp fattigdom.

I Glubb sin rapport fra desember 1930 skriver han at det gjennomsnittlige antallet kameler per familie hadde sunket dramatisk og lå nå under en tredjedel av hva han estimerte som nødvendig for å opprettholde et eksistensminimum for Huwaitatstammen.¹⁴² Da regnet og avlingene i 1930 ble rapportert til å være tilfredsstillende, kan en gå ut ifra at Glubb hadde rett i at det primært skyldtes plyndring.¹⁴³ To år senere, etter at en gresshoppesverm hadde ødelagt store deler av stammen sine beiteområder, rapporterte Glubb at stammen var sterkt redusert og at deler av den hadde emigrert til Palestina. Tørke og feilslåtte avlinger var imidlertid ikke uvanlig, og problemet burde ikke fått det omfanget det fikk, selv ikke i kombinasjon med høye priser på mat, brensel og andre livsnødvendigheter på grunn av den store depresjonen. Denne kombinasjonen av forskjellige faktorer sammen med grenseproblemene mot sør forvandlet en krise til en katastrofe for Huwaitatene.

Siden krisen rammet beduinene like etter at staten hadde tvunget dem til å stoppe de tradisjonelle plyndringstoktene, begynte det å gro fram en oppfatning blant beduinene om at dette var en straff eller et tegn fra Gud om at staten ikke hadde edle hensikter med å stoppe plyndringstoktene.¹⁴⁴ Svakheten til det nye systemet begynte å vise seg, det hadde nemlig ikke noen tiltak eller forholdsregler mot hungersnød, tørke eller andre ulykker. De positive effektene som økt tilgjengelig beitemark og reduserte behov for å bruke ressurser på nå uproduktive element som våpen og krigføring, hadde enda ikke begynt å få effekt. Frykten og mistenksomheten mot myndighetene begynte igjen å øke, og flere mente at dette var et ledd i en statlig plan om å knuse beduinene og tvinge de til å underkaste seg. Ikke bare av humanitære hensyn, men også for å sikre det Glubb hadde bygd opp så langt, ble det tvingende nødvendig for ham å redusere omfanget av nøden mest mulig og vise stammene at staten stod på deres side og kunne hjelpe.¹⁴⁵

---

¹⁴² CO831/11/1 – Note on the situation on the southern frontier of Trans-Jordan.

¹⁴³ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1929, side 138.

¹⁴⁴ CO 831/32/2

¹⁴⁵ CO 831/32/2

Omfanget av katastrofen var imidlertid enormt. I følge Glubb ble buskapen til beduinstammene redusert med 70 % mellom 1932 og 1936.¹⁴⁶ Britiske myndigheter reagerte tregt på Glubb sine advarsler, men etter hvert begynte de også å innse alvoret i situasjonen. I Storbritannia sin rapport til Folkeforbundet for 1935 rapporterte de at 2/3 av alle dyr i de sørlige beiteområdene i ørkenen var døde av sult.¹⁴⁷ Glubb og Ørkenpatruljen organiserte utdeling av mat, dyrefor og såkorn i 1933 og 1934, men behovet var langt større enn mengdene tilgjengelig. Arab Legion Relief Committee, en komitee med Glubb som president, ble grunnlagt i 1935 for å organisere hjelp til stammene og bruke legionens eksisterende ressurser på en mest mulig effektiv måte.¹⁴⁸

Komiteens skulle sørge for innsamling av penger, mat og klær for kriserammede stammer, assistere arbeidsledige menn i å søke arbeid og hjelpe løslatte fanger å returnere til sine hjem og skaffe dem arbeid. Den skulle videre deportere, om nødvendig med makt, fattige utlendinger uten egen inntekt. Dette gjaldt både vandrende beduinstammer som kunne ansees for å bli en potensiell byrde for de eksisterende stammene i området og enkeltindivider. Komiteens skulle også hjelpe fattige med legetilgang og om nødvendig betale for den, og komiteen bidro til budsjettet til ”medisinpatruljen” som ble opprettet året etter.

I løpet av 1935 delte denne komiteen ut 138 808 matrasjoner, fordelt både på nomader og sedentære innbyggere.¹⁴⁹ Også klær ble delt ut til stammene, sammen med ulltepper fra overskuddslagrene til den britiske hæren. Imidlertid ble svært begrensede midler satt av fra statlig hold til å lette byrden til beduinene. Både Storbritannia og imperiet for øvrig slet tungt økonomisk i tredveårene, og budsjettet avsatt til nødhjelp i Transjordan, var i 1933 på beskjedne 3300 palestinske pund, i tillegg til 14 000 palestinske pund i skattelettelser.¹⁵⁰ Budsjettet for Transjordan det året var på 44 935 palestinske pund, hvorav mesteparten gikk

---

¹⁴⁶ Tariq Tell og Riccardo Bocco: “Pax Britannica in the steppe: British Policy and the Transjordanian Bedouin, 1923-39” i *Village, Steppe and State*, London (British Academic Press) 1994, side 121.

¹⁴⁷ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1935 side 279.

¹⁴⁸ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1935, side 308.

¹⁴⁹ Ibid, side 308.

¹⁵⁰ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1933 side 248.

til å betale for TJFF og emir Abdullahs personlige stipend. Utenom dette ble det også satt av 36 000 palestinske pund til lån til bøndene for innkjøp av såkorn, men dette var et tiltak rettet mot den sedentære delen av befolkningen og påvirket ikke beduinene direkte.

Arbeidsledigheten var et annet problem som komiteen tok tak i. Igjen hadde slutten på raidene ført til uforutsette bivirkninger, denne gang at et stort antall menn ble stående uten arbeid og økonomisk inntekt. Beduinene havnet her i bakerste rekke. De var ufaglærte når det kom til å dyrke jord og ofte uvillige til å gjøre manuelt arbeid. De så på det som nedverdiggende for en beduin. Nøden tvang dem etter hvert til å ta seg arbeid på anleggsprosjektene som ble satt i gang i ørkenen. The Iraqi Petroleum Company bygget en oljerørledning fra Basra til Haifa, og mange beduiner ble ansatt på dette prosjektet. I tillegg ble som tidligere nevnt, en egen vaktstyrke for denne rørledningen opprettet. Det ble også bygget en vei mellom Irak og Amman, og også her ble mange beduiner ansatt som anleggsarbeidere. Det var likevel ikke nok arbeid til alle, og ikke før andre verdenskrig fikk myndighetene bukt med arbeidsledigheten blant nomadestammene.

Allerede fra tiden før hungersnøden begynte for alvor hadde myndighetene drevet med opplæringsprogrammer i fengslene. De innsatte fikk opplæring i steinbryting, snekkerarbeid, tømmermannsarbeid, teppeveving, fjærfeavl, hagebruk, matlaging, vasking og rensing.¹⁵¹ En kan mistenke at denne ”opplæringen” var en kombinasjon av straffearbeid og vanlig fengselsvirksomhet. Kildene forteller at fanger ble brukt som arbeidskraft på offentlige anlegg.¹⁵² Uansett var dette en kompetanse som den jevne beduin sannsynligvis hadde liten eller ingen bruk for. Det er derfor logisk å anta at hjelpen til løslatte fanger kun strakk seg til å hjelpe dem tilbake til stammen dersom de ikke hadde mulighet til å klare dette på egenhånd.

Det finnes ingen sikre tall på hvor mange av Transjordans beduiner som døde i denne hungersnøden. Antallet beduiner i landet var usikkert, og det er naturlig å anta at mange av dødsfallene ikke ble registrert av myndighetene. Glubb var den som var i best posisjon til å bedømme alvorret i situasjonen, og som vi har sett var hans rapporter svært dystre. Det er

---

¹⁵¹ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1935 side 308.

¹⁵² Blant annet ble selve fengslene bygget av fanger.

derfor naturlig å anta at omfanget var stort og nøden reell. Selv om nødhjelp kunne lette på den umiddelbare nøden, var det nødvendig å lage et system som kunne hindre hungersnød og sult i fremtiden. Beduinene kunne ikke levere på husdyrhold alene, og et inntektsgrunnlag som ville hjelpe dem å bygge opp reserver mot dårlige år, ble neste prioritet.

Beduinene blir bønder og sjeikene godseiere

Den langsiktige løsningen når det gjaldt behovet for tettere kontroll med beduinene og å avhjelpe hungersnøden, ble jordbruk. Dersom en kunne få beduinene til å begynne å dyrke jorden, enten som bofaste eller semi-bofaste, ville en ikke bare kunne gi dem et nytt økonomisk fundament i tilværelsen, men også øke den statlige kontrollen over dem. De ville fremdeles være utsatt for tørke og uår, men jordbruk ville gi dem mulighet til å bygge opp reserver som man ikke var avhengig av ressurser for å opprettholde. Verken såkorn eller andre jordbruksvarer trenger mat for å overleve til neste år i motsetning til kameler og annen buskap. Ved å kombinere jordbruk og fedrift kunne stammen sikre seg ytterligere, og dersom ulykken rammet jordbruket, kunne man overleve på beiting og vice versa. En annen fordel med dette var at ved å binde beduinene til jorda ville de både bli lettere å skattlegge og holde øye med.

Det primære virkemiddelet ser her ut til å ha vært et program for å gjøre nomadene til helt eller delvis fastboende bønder. Dette programmet, som ble satt i gang under det osmanske riket, ble gjenopptatt av britene i 1928.¹⁵³ Eiendomsretten til stammene sine tradisjonelle beiteområder ble overført til stammene og da hovedsakelig til sjeikene selv. Dette gikk på bekostning av land til de enkelte stammemedlemmene som ofte endte opp med å arbeide direkte for sjeiken på hans jord eller med hans buskap. Som en følge av dette ble sjeikene etter hvert store landeiere, og de fikk større makt, både økonomisk og politisk.

Stammene fikk også hjelp til å sette i gang dyrking av jorden i form av støtte til såkorn, landbruksredskaper og ekspertise. Problemene med å lære nomader å dyrke jorden var imidlertid store, og for beduinene var læringskurven bratt. De hadde ingen tidligere erfaring med jordbruk, noe som de tidligere hatt sett på som under en beduin sin verdighet. Så sent som i 1936 førte mangel på regn til at noen avlinger slo feil, og ifølge årets mandatsrapport førte dette til at "the loss of their crops discouraged them so much that they returned to the desert".¹⁵⁴ Mange stammer ansatte derfor fellahin til å dyrke jorden for seg, og på denne

---

¹⁵³ Massad: *Colonial Effects*, side 33.

¹⁵⁴ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1936 side 349.

måten fikk de inntekter fra jorden mens de selv levde som nomader. Dette gjaldt ikke bare for sjeikene, men også vanlige beduinfamilier benyttet seg av fellahin til å dyrke jorden.

Bosettingsprosjektet var altså kun delvis vellykket. Det førte ikke til at beduiner bosatte seg i stort antall, men på den annen side ble større deler av stammens økonomiske verdier lettere tilgjengelig for myndighetene. Sjeikene ble også rikelig belønnet for å støtte opp under dette prosjektet, siden det førte til at de kunne øke sin egen formue og betydning. På denne måten fikk de en egeninteresse i å opprettholde status quo og å motarbeide trusler mot det sittende regimet.

En permanent tilstedeværelse i ørken

Ettersom plyndringstoktene avtok, var det mindre behov for den konstante patruljeringen av ørkenen. Mer av styrken ble konsentrert i strategisk plasserte ørkenfort som nevnt i forrige kapittel, og i 1935 var Ørkenpatruljen stasjonert i fire slike fort rundt om i ørkenen. Fram mot andre verdenskrig ble patruljen stadig utvidet, og i 1938 hadde patruljen ti fort eller andre former for permanent tilstedeværelse i ørkenen.¹⁵⁵ Fra og med 1936 rapporteres det i de årlige mandatsrapportene at situasjonen i ørkenen er fredelig, og forholdet til de omliggende landene er rolig og uten konfrontasjoner. Ettersom behovet for anti-raid operasjoner sank, økte ressursene tilgjengelig til andre behov. I tillegg til å avhjelpe hungersnøden ble fokuset også satt på å bygge en permanent tilstedeværelse blant beduinene. Dette var ikke bare i form av steinfort ute i ørkenen, men også i form av skoler, helsetjeneste, domstoler og andre goder. PIsken byttet plass med gulrøttene, og arbeidet med å sementere beduinenes lojalitet til tronen begynte.

I 1933 ble det bygget en skole for utdanning av soldatene og barna deres ved depotet i Amman og ved stasjonene i Azraq og Mudawara, som var distriktshovedkvarter for Ørkenpatruljen.¹⁵⁶ Dette ble gjort primært for å utdanne styrken sine egne soldater og deres sønner. Det ble undervist i fag som språk, matematikk, naturfag og historie. Elevene skulle få en grunnleggende utdanning som samtidig forberedte dem på en militær karriere etter at utdanningen var fullført. Nødvendigheten av lydighet til emiren og autoriteter ble understreket, og historiefaget la vekt på både Hashemittene sin ærerike historie og Transjordan sin fortid som regional stormakt på romersk tid. Skolene skulle utdanne elever som var lojale patrioter, uten at de ble eksponert for den politiske oppvåkningen som hadde begynt å spre seg blant den stedfaste befolkningen i Midtøsten.¹⁵⁷

---

¹⁵⁵ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1938, side 349.

¹⁵⁶ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1935, side 304.

¹⁵⁷ Massad: *Colonial Effects*, side 150.

Skolene ble snart utvidet og begynte også å utdanne sønnene til sjeikene. Antall elever varierte med årstidene og stammens beitemønster, men med tiden ble i alle fall et minimum av skolegang en vanlig del av oppveksten. En uventet konsekvens av dette var at når sønnene til sjeikene var ferdig utdannet, var de ikke villige til å jobbe med fysisk arbeid, og utdanningen gjorde at de ikke lenger følte seg hjemme i stammene.¹⁵⁸ Dette var menn som tidligere ville livnært seg av å lede plyndringstokt og lignende, og det var ikke plass til alle sammen i Ørkenpatruljen sine rekker. Løsningen ble å bruke dem som formenn og arbeidsledere på prosjektene nevnt tidligere, som myndighetene satte i gang for å få bukt med hungersnøden. Problemet varte frem til andre verdenskrig da den voldsomme utvidelsen av Den arabiske legion gjorde at all arbeidsledighet forsvant i Transjordan.

Lenge var den eneste medisinske hjelpen tilgjengelig for beduinene klinikker etablert i Amman, de større byene og enkelte landsbyer. Etter hvert som Ørkenpatruljens ansvarsområde og størrelse vokste, begynte det også å bli stasjonert enkelte mottak ved patroljens forskjellige utposter i ørken. Dette kunne være alt fra en enkel post med en sanitetsoldat til godt utstyrte mottak med lege og sykesenger. I 1936 ble det organisert en mobil enhet med medisinsk personell for ørkenen, og som vi har sett delvis med midler fra Arab Legion Relief Committee.¹⁵⁹ Dette var første gang beduinene hadde tilgang til medisinsk hjelp i selve ørkenen, og etter hvert fikk alle de største leirene jevnlig besøk av medisinpataljen. Den bestod av en doktor med fire sykepleiere, og mellom 1937 og 1939 behandlet denne enheten 47 000 pasienter.¹⁶⁰

Glubb sitt budsjett var, i likhet med Abdullah sitt tidligere, for lite til at han kunne kjøpe stammens lojalitet på tradisjonelt vis. Men selv om det ikke står oppført i rapportene, antydes det at nøkkelpersoner fikk ved anledning utbetalt penger eller gaver for å sikre deres lojalitet eller støtte på et kritisk punkt. Selv om dette ikke er noe som kan bevises, kan en gå ut fra at så var tilfelle, for å kjøpe seg lokal støtte hadde lange tradisjoner innenfor det britiske imperiet. Det var ofte billigere å kjøpe seg fred eller å betale en stamme for å angripe en annen enn å mobilisere og gå til krig selv. Ved å bygge opp en permanent tilstedeværelse i

---

¹⁵⁸ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1936 side 349.

¹⁵⁹ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1936 side 318.

¹⁶⁰ Massad: *Colonial Effects*, side 148.

ørkenen og tilby beduinene sosiale goder som helsetjeneste og skoler ville man også bygge opp deres tilknytning og lojalitet til staten.

Lov og rett i ørkenen

Stammedomstolene ("Tribal court") ble opprettet allerede i 1925 av emir Abdullah. De skulle dømme etter tradisjonelt vis (det ser ikke ut som det fantes et lovverk som regulerte domstolene før 1929) og hadde en rekke ansvarsområder. Blant annet skulle de både dømme og megle i stammefeider, blodhevn og saker som gjaldt en stamme eller stammemedlem sin "ære", uten at begrepet ble definert noe nærmere.¹⁶¹ Det fantes stammedomstoler i Amman, Irbid, Kerkak og Ma'an. Før 1925 hadde det ikke vært noen egne lover eller domstoler som gjaldt beduinene, og de ser ut til å ha styrt seg selv etter sedvane og allmen praksis. Stammedomstolene var begynnelsen på forsøket på å regulere dette og gi staten juridisk makt over nomadestammene. Det er derimot vanskelig å si noe om betydningen av denne domstolen før Ørkenpatruljen ble opprettet, men den synes å ha vært minimal ute i ørkenen. Det mangler statistikk på antall førte saker for denne retten før 1930, men det er logisk å anta at de som ble anklaget her, enten var beduiner arrestert av TJFF for raiding, eller beduiner arrestert av politiet i de fruktbare områdene for forseelser utenfor ørkenen. Ute i ørkenen hadde nok domstolene liten eller ingen autoritet, og de manglet maktmidler til å håndheve domstolenes avgjørelser.

Denne situasjonen forandret seg når Ørkenpatruljen ble opprettet. I 1937 dømte stammedomstolene i totalt 427 saker, hvorav 205 ute i ørkenen, i motsetning til ca 100 i 1932 hvorav ingen ute i ørkenen.¹⁶² Både stammene selv og Ørkenpatruljen kunne bringe saker inn for en stammedomstol, og det var patruljen som hadde ansvaret for å iverksette vedtakene. Antallet saker ført i stammedomstolene økte i løpet av 1930-tallet, fra under 100 i 1932 til 497 i 1938.¹⁶³ Dette reflekterer det faktum at Ørkenpatruljen fikk flere menn i løpet av 1930-tallet, men også at det var behov for færre ressurser til å bekjempe plyndringsvirksomhet, og dermed kunne man konsentrere seg om mer tradisjonelle politioppgaver. Etter hvert ble nok også stammedomstolene mer og mer benyttet av beduinene. En rettsavgjørelse i en stammedomstol ville bli effektivert av Den arabiske legion, noe som ikke var tilfellet for avgjørelser tatt i mer uformelle domstoler og stammeråd. Da var det opp til den enkelte part å kreve inn den erstatningen eller utføre den straffen som for eksempel et stammeråd hadde tilkjent vinneren i

---

¹⁶¹ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1925, side 61.

¹⁶² Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1937 side 307.

¹⁶³ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1938 side 318.

en sak. Ørkenpatruljen hadde på den annen side både makt og myndighet til å inndrive erstatning og utføre straff og det uten at en stammefeide potensielt ville blusse opp. På denne måten kunne den som klagde inn en sak til domstolen, være sikrere på faktisk å få kompensasjon dersom han ble tilkjent noen form for oppreisning eller erstatning.

For å ha overoppsyn med stammedomstolene og regulere domstolenes aktivitet ble i 1929 The Bedouin Control Board (BCB) opprettet. Som mandat hadde de The Bedouin Control Law som ble satt i kraft på samme tidspunkt. Ifølge denne loven hadde BCB følgende oppgaver og retter:

- Kontrollere stammedomstolene og påse at de dømte etter Bedouin Tribal Law, et eget sett med lover som ble vedtatt i 1929 og som bare gjaldt beduiner. Saker kunne også bli ført direkte for BCB.
- Kontrollere beduinene og ha overoppsyn med deres bevegelser.
- Om nødvendig bestemme hvor de skulle kunne slå leir.
- Retten til å avvise saker som ble ført i stammedomstolene.
- Etterforske raid eller annen kriminell virksomhet som beduinene var involvert i.
- Beslaglegge verdier og selge dem for å drive inn bøter og annen gjeld.¹⁶⁴

Utenom det juridiske overoppsynet hadde BCB på mange måter den samme rollen som det oppløste Department of Tribal Affairs. Det hadde omtrent de samme funksjonene som BCB tidlig på 1920-tallet, men ble etter hvert sett på som et problem, da britene begynte å oppfatte det som et instrument for Abdullah sin kroniske konspirering med stammer utenfor Transjordan. I forbindelse med Henry Cox sitt ultimatum til Abdullah i 1924 (se kapittel 3) ble dette departementet lagt ned.¹⁶⁵ I likhet med sin forgjenger ble også BCB sett på med en viss skepsis av britene, spesielt siden Shaker ibn Zaid (den tidligere sjefen for Department of Tribal Affairs) var BCB sin president.

---

¹⁶⁴ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1935 side 294.

¹⁶⁵ CO 733/72.

Ettersom Glubb sin Ørkenpatrulje økte i omfang og tok på seg stadig flere oppgaver, begynte BCB sin betydning å bli mindre, og allerede i 1931 kunne britene rapportere at ”The Beduin Control Board still exists, but its work is lessened by the efficiency of the Desert Police”.¹⁶⁶ En for Abdullah sannsynligvis uforutsett bivirkning av Glubb sitt virke i ørkenen var at Glubb ble bindeleddet mellom Abdullah og beduinene. Abdullah mistet etter hvert mye av den direkte kontakten med stammene, og britene fikk mer kontroll og oversikt enn de hadde hatt før. I 1933 ble de aller fleste rettsoppgavene til BCB overført til Glubb gjennom The Tribal Offenses (settlement) Law:

“In order to expedite the settlement of cases occurring in the desert, it is provided that the Bedu Control Board may delegate such jurisdiction that it thinks fit to the officer commanding the Arab legion or an officer nominated by him.”¹⁶⁷

Videre går det frem av dokumentet at BCB overførte full jurisdiksjon over rettslige avgjørelser med en øvre straffegrense på 3 måneders fengsel eller 20 palestinske pund i bot til Glubb.¹⁶⁸ Da Shaker døde av hjerteattakk i desember 1934, ble han ikke erstattet.¹⁶⁹ I 1936 ble BCB fullstendig erstattet av The Tribal Laws. Denne loven gav Glubb alle ansvarsområdene og rettene som tidligere hadde vært BCB sitt ansvar, og han ble samtidig øverste dommer for stammedomstolene. Fullmaktene til domstolene ble nå utvidet til å gjelde alle saker som gjaldt mellom medlemmer av nomadestammer, utenom de som gjaldt fast eiendom eller som Glubb overførte til de ordinære sivile domstolene.¹⁷⁰ Sammen med sine ansvarsområder og rettigheter som den militære kommandanten i ørkenen, hadde Glubb dermed full kontroll over statsmakten sine forskjellige roller overfor beduinene. Det eneste han ikke ser ut til å ha hatt ansvaret for var skatteinnkreving, en rolle han nok med glede overlot til andre.

På denne måten ble beduinene gradvis lettere å kontrollere, og de fikk se fordelene av å være lojale undersåtter, så som helsestell, skole, hjelp i uår og et sett med lover som gjaldt over stammelovene og som var i tråd med deres egne tradisjoner. Som vi har sett, var ikke dette en

---

¹⁶⁶ Mandatsrapport Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet 1931, side 195.

¹⁶⁷ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1933, side 244.

¹⁶⁸ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1933, side 244.

¹⁶⁹ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1934 side 238.

¹⁷⁰ Britisk mandatsrapport til Folkeforbundet for 1936 side 320.

ensidig affære, for beduinene var ikke passive mottakere av statlig støtte og kontroll. De påvirket utviklingen på mange måter, og i flere tilfeller ble det endelige resultatet et kompromiss mellom forskjellige interessegrupper. Glubb var avhengig av beduinenes, spesielt sjeikenes, støtte for å beholde kontrollen over ørkenen, og han var derfor nødt til å ta hensyn til deres interesser og ønsker når han formulerte sin politikk ovenfor beduinene. Beduinene ble underlagt statlig kontroll, men staten ble også tilpasset beduinene. Spesielt var dette tydelig i hæren hvor beduinene i løpet av og etter andre verdenskrig ble totalt dominerende.

Oppsummert kan vi si at etter at den militære situasjonen stabiliserte seg i 1933, begynte for alvor det sivile samfunnet, eller i alle fall godene det kunne tilby, å komme ut i ørkenen. Det var fremdeles Glubb i egenskap av militær kommandant med utstrakt juridisk makt som var bindeleddet mellom stat og nomade, men fokuset kom nå til å hvile på nødvendigheten av å bygge sosialt sikkerhetsnett, alternative leveveier, utdanning og helsevesen. Samtidig fikk de egne institusjonaliserte domstoler som gradvis tok over for de tradisjonelle stammedomstolene som tidligere hadde vært lov i ørkenen. På denne måten fikk nomadene noe igjen for at de sluttet seg til den nye staten og sluttet med raiding. De fikk bedre levekår, fredeligere forhold og muligheten til å være med og forme den nye nasjonalstaten og påvirke utviklingen av den i en retning også de kunne være fortrolige med.

Epilog - Tiden etter 1939

Beduinsoldater med panserbiler klare til kamp under andre verdenskrig¹⁷¹

I 1939 overtok Glubb kommandoen over Den arabiske legion etter oberst Frederick Peake. Like etter brøt andre verdenskrig ut, og emir Abdullah erklærte straks sin uforbeholdne støtte til Storbritannia. Som i så mange andre land, førte verdenskrigen til at de siste effektene av depresjonen på tredvetallet forsvant. Legionen ble utvidet betraktelig og ble i løpet av krigen forvandlet til en moderne hær med stridsvogner og mekanisert infanteri. Glubb fortsatte sin politikk med å rekruttere beduiner. Støttetropper, forsyningsenheter og teknisk personell ble rekruttert blant andre deler av folket, men kamptroppene ble nesten utelukkende rekruttert fra beduinstammene. Dette er en politikk som har blitt ført helt opp til i dag, og som hadde til hensikt å sikre at de mest kapable styrkene også var de som var mest lojale til emiren.

---

¹⁷¹ © Corbis Corporation.

Krigen førte med seg økt økonomisk aktivitet også på den sivile siden. Det umettelige behovet for forsyninger til de britiske styrkene i Nord-Afrika hadde stor påvirkning på samfunnet i Transjordan. Behovet for landbruksprodukter var større enn landet kunne produsere, og bøndene fikk god pris på varene sine. Behovet for kameler, hester og annen buskap steg også dramatisk, med positive ringvirkninger for nomadene. Transjordan sin infrastruktur ble bygget opp, og svært mange menn jobbet på anleggene rundt om i landet. Arbeidsledigheten i Transjordan sank tilnærmet til null, og i løpet av krigen gikk landet fra å være svært underutviklet til å få en grunnleggende moderne infrastruktur. Etter krigen erklærte britene at mandatet skulle avsluttes, og den 25. mai 1946 ble den selvstendige staten og kongedømmet Jordan opprettet.

Militært begynte Den arabiske legion å utmerke seg i løpet av andre verdenskrig. Glubb ledet legionen både i det britiske felttoget mot de tyskvennlige kuppmakerne i Irak i 1941 og mot det Vichy-kontrollerte Syria i 1942. Ironisk nok kom Abdullah sine soldater på denne måten omsider til Damaskus, men under britisk ledelse og slett ikke for å gjenopprette det hashemittiske styret i Syria. Begge gangene fungerte legionen som speidere og oppklaringsstyrke for det tyngre bevæpnede, men mindre ørkenvante britiske regiment. Frederick Peake sin gamle tese om at beduiner ikke egnet seg som soldater ble i løpet av krigen tilbakevist. Beduinsoldatene utmerket seg i kamp og ble omtalt i svært rosende ordelag av de britiske generalene som ledet de allierte styrkene. Etter at freden kom i 1945 fikk legionen en plass i seiersparaden i London.

Erfaringene fra felttogene mot Irak og Syria kom også til nytte noen år senere. I 1948 trakk britene seg ut av Palestina, og staten Israel ble opprettet den 14. mai 1948. Jordan, sammen med nabolandene, erklærte krig samme dag. En styrke bestående av tropper fra Egypt, Jordan, Libanon, Syria, Saudi-Arabia og Jemen invaderte Israel allerede neste dag. I løpet av denne krigen viste Den arabiske legionen seg som en profesjonell og effektiv hær i motsetning til styrkene sendt fra de andre arabiske landene. Legionen inntok Øst-Jerusalem, okkuperte Vestbredden og var den eneste arabiske styrken som klarte å rykke frem og erobre større

landområder i Palestina. Glubb ble imidlertid sterkt kritisert i den arabiske verden for ikke å ha klart å holde landsbyene Lydda og Ramallah mot israelske tropper og tillagt mye av skylden for den påfølgende palestinske flyktningkatastrofen.

Etter krigen ble Vestbredden og Øst-Jerusalem annektert inn i Jordan, og Jordan ble dermed nesten fordoblet i folketall.¹⁷² En stor del av denne befolkningsøkningen skyldtes flyktninger fra områder som nå lå inne i staten Israel. Denne gruppen var uten land, eiendeler og arbeid, og de ble en tung økonomisk byrde for Jordan. Flyktningene sin desperate posisjon førte også til en gradvis radikaliserings blant palestinerne. De begynte å organisere seg i mostandsgrupper og interesseorganisasjoner, og ble etter hvert sett på som en trussel mot statens sikkerhet. Dette motsetningsforholdet mellom stat og flyktninger kulminerte i en borgerkrig mellom staten og PLO i 1970. Etter intense kamper mellom PLO og den beduindominerte hæren endte det med at PLO ble tvunget ut av landet og måtte søke tilflukt i Libanon.

De nye innbyggerne, hovedsakelig palestinere, sin lojalitet var som sagt svært usikker. Det ble derfor viktig å stabilisere det nye området så snart som mulig og hindre politisk opposisjon på Vestbredden. Allerede i 1950 ble det avholdt valg med setene i parlamentet likt fordelt mellom vest og østbredden av Jordanelven. Motsetningene mellom de som støttet kong Abdullah sin politikk om å konsolidere det som hadde blitt oppnådd i løpet av krigen og de som ønsket en mer aggressiv motstand mot Israel, vokste imidlertid svært raskt. Kong Abdullah ble drept i et attentat i Jerusalem i 1949, sannsynligvis på grunn av sine forhandlinger med Israel.¹⁷³ Han ble etterfulgt av sin sønn Talal ibn Hussein som på grunn av mentale problemer, abdiserte til fordel for sin sønn, Hussein, som regjerte fram til sin død i 1999.¹⁷⁴

---

¹⁷² Robins: *A History of Jordan*, side 73.

¹⁷³ Robins: *A History of Jordan*, side 74.

¹⁷⁴ Robins: *A History of Jordan*, side 82.

Glubb fungerte som sjef for Jordan sine væpnede styrker fram til 1956 da han ble avsatt av kong Hussein og deportert. Han og Hussein fikk aldri det samme tette forholdet som Glubb og Abdullah hadde hatt, og spesielt Glubb sin defensive strategi overfor Israel var en kilde til stadig konflikt mellom dem. Deportasjonen skjedde også delvis for å motbevise at Glubb Pasha (som han var kjent som på det tidspunktet, Pasha er en tyrkisk tittel som betyr ”herre”) var Jordan sin egentlige hersker og at den unge kong Hussein bare var en marionett. Glubb hadde da vært hærsjef siden 1939, og det var ikke uten grunn at man både i omverdenen og i Jordan så på ham som landets egentlige hersker. Glubb satte aldri sine ben i Jordan igjen, men brukte resten av livet til å skrive bøker om Midtøsten og å holde foredrag om emnet. Glubb skrev et tyvetalls bøker, deriblant en biografi om profeten Muhammed. Han var en ivrig forsvarer av det britiske imperiet, Jordan og hashemittenes styre livet ut og dypt kritisk til opprettelsen av staten Israel. John Bagot Glubb døde i sitt hjem i Sussex, England, i 1986, 89 år gammel.

Konklusjon

I de første ti årene av kongeriket Transjordan sin eksistens var staten sin autoritet i ørkenen svært begrenset. Moderne maktmidler som fly og lastebiler satte riktignok en stopper for beduinene sin tradisjonelle utpressing av bøndene og deres plyndringstokt over grensene, men det førte ikke til at de underkastet seg den nye staten. Stammene sverget lojalitet til emir Abdullah og lovet ham evig troskap både titt og ofte, men hans autoritet over dem var aldri stor, og den ble uansett svært svekket i siste halvdel av 1920-årene. Verken han eller britene klarte å stoppe Ikhwan fra å dra på plyndringstokt over grensen fra Saudi-Arabia, og det reduserte hans legitimitet som hersker i befolkningens øyne. Britene sin fremgangsmåte for å løse problemet slo feil, og den drev stammene ut i fattigdom og sult. Situasjonen ble etter hvert kritisk, og i 1930 ble John Glubb tilkalt.

Mandatet hans var først og fremst å skape ro i ørkenen og stoppe grensekrysningen fra begge sider. For å få det til måtte han stoppe raid inn i Transjordan fra Saudi-Arabia, og det gjorde han ved å få beduinene til å samarbeide med ham og mot beduiner fra Saudi-Arabia.

Stammene som var ekstremt fattige og på randen av hungersnød, hadde ikke annet valg enn å samarbeide, og etter hvert ble de knyttet sammen i en løs forsvarsallianse mot trusselen fra sør. Denne taktikken fungerte svært godt, og plyndringstoktene opphørte samtidig som stammene ble knyttet tettere opp til myndighetene og sentralmaktens autoritet. Sjeikene sine sønner som tidligere hadde levd av å lede raid og krigføring, ble nå rekruttert inn i Glubb sin Ørkenpatrulje. Der ble de satt til å holde orden blant sine egne, forebygge uroligheter og sikre landet mot ytre fiender.

Dette ble med tiden en karrierevei sett på som minst like ærerik og heroisk som den tidligere raidingen. For å bygge opp en ny økonomisk base for beduinene som tidligere hadde levd av plyndring og utpressing av stedfaste bønder, ble de nå selv helt eller delvis gjort sedentære med landområder de fikk fra staten. Som en konsekvens av dette ble beduinstammene derfor ikke bare etter hvert pasifisert og nøytralisert som trussel mot staten, men etter hvert også gitt en del av kaken. Skoler ble bygget i ytterkantene av ørkenen og medisinsk hjelp sendt ut til

stammene. Sjeikene ble rike på de store landområdene de etter hvert fikk dyrket opp, og stammene sine unge menn ble soldater i hæren.

Til slutt ble beduinene en garantist for statens sikkerhet og kongedømmets eksistens. Det var på ingen måte et ensidig spill med britene som dikterte og beduinene som adlød. I stor grad var det en prosess som gikk begge veier, for stammene så fordelene av å bli en del av staten og benyttet seg av dem. De så også alternativet til ikke å gjøre det, og ingen ville ende opp som en neglisjert og fattig gruppe slik som beduinene i nabolandene. En viktig forskjell mellom beduinene i Transjordan og f.eks i Irak var det relative styrkeforholdet mellom de og den stedfaste befolkningen. I Transjordan utgjorde beduinene en langt høyere prosentandel av innbyggerne enn i Irak, som i tillegg var et land med bedre utviklede sivile institusjoner. Dermed var ikke behovet for å ta beduinene med på laget ikke like stort.

Metodene til Glubb var ikke nye, men de var nyskapende for området, og han tok de lenger enn noen av sine forgjengere, som for eksempel Oberst Sandeman i India. Ved å perfektionere Sandeman sine teknikker og bruke dem med kløkt og omtanke klarte Glubb å legge grunnlaget for stammene sin integrasjon i den nye staten og på denne måten gi dem en egeninteresse i staten og dermed sin egen fremtid. Stammene i Transjordan ble derfor gradvis integrert i den nye staten i motsetning til tilsvarende stammer i for eksempel Irak og Syria. I stedet for å bli marginalisert både som en politisk, økonomisk og militær makt, ble beduinene en del av staten. Dette gikk ikke så mye på bekostning av stammene sin autonomi og makt til fordel for statsmakten, for stammene klarte å bevare mye av sin egenart og politisk makt. Svært mye av årsaken til dette kan tilskrives kombinasjonen av pragmatisk britisk kolonistyre og emir Abdullah sin tradisjonelle måte å styre landet sitt på. Britene var hindret av trange budsjetter, høyere prioriterte nærområder (spesielt Palestina) og en gryende nasjonalisme i folket.

På grunn av de begrensningene dette satte på utviklingen av det nye mandatsområdet, var britene nødt til å styre pragmatisk, støtte seg i større grad på eksisterende lokale institusjoner og utvikle Transjordan til en moderne stat i et langsommere tempo enn det som ble gjort i nabolandene. En kan trekke konklusjonen at det var selve svakheten til kolonimakten som

gjorde at de lyktes så godt som de gjorde. Uten mulighet til å trumfe viljen sin gjennom var britene nødt til å støtte seg til, ta hensyn til og videreutvikle eksisterende sosiale strukturer og organisasjoner. Dette gjorde Transjordan sin utvikling til nasjonalstat enklere og uten de ødeleggende sosiale konfliktene og stadige kupp som skapte mye ondt blod i Midtøsten på den tiden.

Bibliografi

The National Archives i London, primært:

CO 831 – Transjordan, Colonial Office

FO 371 – Political, Foreign Office

Jeg har også hatt stor nytte av de årlige rapportene fra Storbritannia til Folkeforbundet om utviklingen i mandatsområdene under britisk kontroll; The report by his Britannic Majesty's Government on the administrasjon under mandate of Palestine and Transjordan 1921-1938, arkivert ved Universitetet i Oslo.

- Christiansen, Per A: *Opprettelsen av Transjordan – Britisk minimalisme i Midt-Østen 1919-1924*, hovedoppgave i historie ved Universitetet i Oslo høsten 1992.
- Fieldhouse, D.K: *Western Imperialism in the Middle East 1914-1958*, Oxford (Oxford University Press) 2006.
- Glubb, John Bagot: *The story of the Arab Legion*, London (Hodder & Stoughton Limited) 1948.
- Glubb, John Bagot: *The Changing Scenes of Life – An Autobiography*, London (Quartet Books) 1983.
- Glubb, John Bagot: *A Soldier with the Arabs*, London (Hodder & Stoughton Limited) 1957.
- Glubb, John Bagot: *Britain and the Arabs – A Study of fifty years, 1908 to 1958*, London (Hodder & Stoughton Limited) 1959.
- Glubb, John Bagot: *War in the desert*, New York (W.W.Norton & Co, Inc) 1960.
- Hourani, Albert: *De arabiske folks historie*, Oslo (Gyldendal Norsk Forlag AS) 2005.
- Jarvis: *Arab Command: The biography of Lieutenant-Colonel Peake*, London (Hutchinson) 1943.
- Kedourie, Ellie: *England and the Middle East – The destruction of the Ottoman Empire 1914-1921*, London (Mansell Publishing Ltd) 1987.
- Kirkbride, Alec Sean: *A Crackle of Thorns*, London (John Murray) 1956.

- Luke, Harry Charles and Keith-Roach, Edward (ed); *Handbook of Palestine and Trans-Jordan*, London (MacMillian and Co, Limited) 1930.
- Lunt, James: *The Arab Legion 1923-1957*, London (Constable) 1999.
- Lunt, James: *Glubb Pasha – A Biography*, London (Harvill Press) 1984.
- Massad, Joseph: *Colonial Effects – The Making of National Identity in Jordan*, New York (Columbia University Press) 2001.
- Morris, Benny: *The Road to Jerusalem – Glubb Pasha, Palestine and the Jews*
- Maan Abu Nowar: *The Development of Trans-Jordan 1929-1939: A History of the Hashemite Kingdom of Jordan*, London (Ithaca Press) 2005. Peter Young: *The Arab Legion*, Oxford (Osprey Publishing Limited) 2002.
- Priestland, Jane (ed): *Records of Jordan 1919-1965 – Volume 2: 1919-1927*, London (Archive Editions) 1996.
- Priestland, Jane (ed): *Records of Jordan 1919-1965 – Volume 3: 1927-1932*, London (Archive Editions) 1996.
- Priestland, Jane (ed): *Records of Jordan 1919-1965 – Volume 4: 1932-1939*, London (Archive Editions) 1996.
- Robins, Phillip: *A History of Jordan*, Cambridge (Cambridge University Press) 2004.
- Rogan, Eugene L. og Tariq Tell (ed.): *Village, Steppe and State – The social origins of Modern Jordan*, London (British Academic Press) 1994.
- Rogan, Eugene L: *Frontiers of the State in the Late Ottoman Empire – Transjordan, 1850-1921*, Cambridge (Cambridge University Press) 1999.
- Salibi, Kamal: *The modern history of Jordan*, London (I.B.Taurus & Co Ltd) 1993.
- Shryock, Andrew: *Nationalism and Genealogical Imagination – Oral history and textual authority in Tribal Jordan*, London (University of California Press) 1997.
- Thornton, Thomas Henry: *Colonel Sir Robert Sandeman – His Life and Work on Our Indian Frontier*, London (John Murray) 1895.
- Vatikiotis, P.J.: *Politics and the Military in Jordan – A study of the Arab Legion 1921-1957*, New York (Frederick A. Praeger) 1967.
- Wilson, Mary C.: *King Abdullah, Britain and the Making of Jordan*, Cambridge (Cambridge University Press) 1987.
- Wylly, Harold: *From The Black Mountain To Waziristan - Being An Account Of The Border Countries And The More Turbulent Of The Tribes Controlled By The North-*

West Frontier Province, And Of Our Military Relations With Them In The Past,
London (Naval & Military Press) 2006 (først utgitt i 1912).

- Young, Peter: *The Arab Legion*, Oxford (Osprey Publishing Limited) 1972.